

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

[नेपाल भाषाया छगू जक लय्-पौ ।]

वैशाख
अंक

बु० सं०
२४९३

फरीन्द्राने

वज्राचा

बोधिसत्त्व (अजन्ता)

वर्ष २
संख्या २०

बछला

बुद्ध संवत् २४६३

नेपाल संवत् १०६६

थुगु अंकया ॥)

दक्षिण्या चन्दा ३)

सूची

१ शुभ सन्देश—श्री ३ महाराज १४६	६ वैशाख पूर्णी—श्री फणीन्द्ररत्न बज्राचार्य १४५
२ तथागतया जय—महापण्डित राहुल सांकृत्यायन १५२	१० रानी मन्दिराया विलाप— श्री योगवीरसिंह १५३
३ पत्रिकाया सेवा—श्री शेषराज दलि एम०एम०सी० .... १५०	११ प्रेम—श्री ठाकुरलाल मानन्धर १५५
४ चमत्कारया निस्सारता—भिक्षु महानाम 'कोविद' १४७	१२ लुम्बिनीयात—श्री मधुकर १६३
५ लहासा—साहु रत्नज्योति १५६	१३ अपूर्वगु दिन—श्री धर्मरत्न 'यमि' १६६
६ सभाया छें—श्री न्हुच्छेवहादुर बज्राचार्य १६७	१४ बी नु नु—श्री रत्नध्वज जोशी १७१
७ पधान सुत्तं—भिक्षु अमृतानन्द १६८	१५ कामना—श्री पूर्ण 'पथिक' १७५
८ त्याग—कुमारी गायत्री १७४	१६ विश्वन्तरया विदा—श्री "हृदय" १६४
	१७ महाचीन यात्रा—भिक्षु धम्मालोक १७२
	१८ सम्पादकीय आदि ....

★ चातकयात ★

मित्र चातक, वांलाक एकाग्र
जुया न्य, आकाशे मेघत (सुपांयूत)
अनेक जातयापिं दु । गुलिं
जल वृष्टिं पृथ्वी नाइका बीपिं
व गुलिं खँ न्याया ज्या मन्यापिं

नं दु । उकें गुम्ह गुम्ह खन,
उम्ह उम्हसिया न्होने थःगु दुःख
प्वंका ज्वी मते ।

—भतृहरि

+ + + +

धर्मद्वय

नवसापासा

१०००

सम्पादक

“भासये जोतये धम्मं”

भिच्छु अनिरुद्ध,

भिच्छु महानाम “कोविद”

वर्ष २

कालिम्पोंग

वैशाख विक्रम संवत् २००५
मई ईस्वी, संवत् १९४६

अंक ७

Dhamma.Digital

वैशाख पूर्णी

शास्ताया जन्म जूगू शुभमत थ्व दिने लुम्बिनी शुद्ध भूमी,
लाना बुद्धत्व पद्वी, बिल ऋषिपतने धर्म-श्री पञ्चवर्गी ।
बुथ्यं निर्वाण जूगू कुशि-नगर वने खः थ्व वैशाख पूर्णी,
याय्मा दुष्प्राप्य सीका जप, तप, फुक थौं
फक झी बौद्ध-धर्मी ॥

विद्यार्थी फणीन्द्ररत्न बज्राचार्य

श्री ३ मोहन शमशेर जङ्गबहादुर राणाया शुभ सन्देश

[वैशाख पूर्णिमाया उपलक्षे धर्मोदय सभा व सभाया मुखपत्र 'धर्मोदय' तथा सकल बौद्ध जनप्रति कृपापूर्वक शुभेच्छा व शुभ सन्देश छ्या हया दीगुली नेपालया श्री ३ महाराज मोहन शमशेर जङ्गबहादुर राणाप्रति सकल बौद्ध जनपाखें सभाद्वारा कृतज्ञता प्रकाश याय्गु जिमिसं थःगु कर्तव्य खना ।

—सं०]

"I am glad to take this opportunity to convey to the Dharmodaya Sabha and to Buddhists throughout the world my greeting and good wishes on the occasion of the holy festival of Vaisakha Purnima. The steady light of peace and brotherly love

preached by Lord Buddha is more than ever necessary in a world which is now darkened by strife and suspicion. I wish all success to the Dharmodaya Magazine in its aim and desire to promote peace and happiness not only among the Buddhists of Nepal, but also among all the various people of world."

धर्मोदय सभायात व संसारया सकल बौद्धजनपित जिगु शुभेच्छा व अभिनन्दन वैशाख पूर्णिमाया पवित्र पर्वया निर्मित छ्या हय्गु मौका दुगुलिं जिं आनन्द.ताल । सन्देश व कलहं अन्धकारमय जुया च्वंगु थव संसारया लागि भगवान् बुद्धया महिक च्याना च्वनीगु शान्तिया ज्योति व भ्रातृप्रेमया शिक्षाया अत्यन्त आवश्यक दु । धर्मोदय पत्रिकाया लक्ष्य व अभिलाषा सफल ज्वीमा तथा धर्मोदय पत्रं कामना यागु शान्ति स्थापना व आनन्द नेपालया बौद्ध जनया लागि जक मखु, संसारया सेमेगु भागे च्वोंपिनि लागि नं पूर्ण ज्वीमा धेगु जिगु शुभेच्छा दु ।

चमत्कारया निस्सारता

— भिक्षु महानाम 'कोविद'

प्राणी मात्रयात सुख-शान्ति बीगु धर्मया ज्या खः । गुह्य श्व लैय् अधिकाधिक बनी, धुकीया लागी गुह्यसिनं अधिकाधिक त्याग याई

उम्ह हे सच्चा धर्मात्मा खः । तर संसार गुलि कां (अयोग्य) कि धर्म पालन यायगु छखें ति धर्मया परीक्षा हे बांलाक याय् मसः । गुलिसिनं छुं वैद्यक ज्ञानं धर्मया परीक्षा याई, गुलिसिनं नट कला आदिं धर्मया परीक्षा याई । श्व मूर्ख-त्वया नं छुं हद दु ला ? आत्मशुद्धि तथा जन सेवा श्व मदय्क नं जुइ फु तथा श्व दय्क नं मजुइ फु । अथे जूसा नं मनूतय्सं धुजागु कारणं (लक्षणं ?) हे धर्मया परीक्षा याना च्वन ।

उखुनु राजगृहवासी नगरसेठं नं धुजागु हे वै-खँ मती लुइका, वं चन्दनया पात्र छगः दय्का, ताहाकःगु पं छगले यक्खाया, अन बिज्यापिं भिक्षुपित धया च्वन—यदि छःपिं अर्हत खःसा श्व पँथे थहाँ वना, उगु पात्र कया बिज्याहुँ । अमिगु मती पँथे थहाँवनेगु नट कला हे अर्हत्त्वया परीक्षा जुल । न्हाह्य हे नटं नं पँथे थहाँ वना व पात्र काय् फु धैगु हे मस्यूपिं थुपिं गुलि जक मूर्ख ज्वी । पँथे थहाँ वना पात्र काय् मात्रं हे व अर्हत जुल ला ? तथा अर्हत नं पँथे थहाँ वनेगु कला वा शक्ति वन्चित जुइ फु, अथे जुल धाय्वं हे छु अपिं अनर्हत जुला ? व सेठ (साहु) नं मूर्ख, संसार नं मूर्ख एवं जिमि शिष्यपिं मध्ये आपालं शिष्यपिं नं मूर्ख । जिमि शिष्यपिं मध्ये पिण्डोल भार-दान व सेठया थाय् वना, नटं थें पँथे थहाँ

वना पात्र काल । वं मती तल कि आ जिगु धर्मया प्रभाव साप हे लात । लस्कर वया ल्यू ल्यू वन, पिण्डोल भारद्वाजया मती श्व हे वया च्वन कि आ जा जि धात्थें हे अर्हत जुल ।

यदि पिण्डोल थें ज्यापिं मूर्ख शिष्यपिसं थथे हे धर्मया प्रभावना यात धाय् व धर्मया लागी धात्थें हे त्याग याइपित तथा समाज सेवकपित स्थान हे मदया बनी । धर्म संस्था नटतय्गु अखाडा जुई । उकीं भिक्षुपित सःता, सकसियां न्होने पिण्डोलयात हक्का तिरस्कार याना तथा चन्दन पात्र नं कुच्चा कुच्चा याना बिया ।

जिं श्व हे मती तथा भिक्षुपित सिँया पात्र (सिँयागु गुलपां) ज्यु धका अनुमति बिया कि उकिया मू नं आपा मवों तथा भिक्षुपिनि अपरिग्रह व्रत नं पालन जुई । तर श्व त्वह तथा चन्दनया पात्र तय्गु शुरू यात धाय् व जा धातुया पात्र श्वयासिनं दनी । फलतः निष्परिग्रहता आपा जुई । श्व भिक्षुपिनि साधुता नं नाग थें चन्दनया पात्र हे घय् पुना च्वनी । उकीं जिं नियम दय्का बिया कि आवंनिसें सुं भिक्षुं नं सिँया पात्र तय् मज्यू, धातुया पात्र नं तय् मज्यू, नैया पात्र व चाया पात्र जक तय् ज्यू ।

जिं मती तथा—थःगु धर्मसंस्थास कडा नियम दय्का, थःगु धर्म संस्थायात पवित्र याना तय् । तर थथे यानां ज्या जुइ मखु । द्विगः बिम्बिसार जुजु जिथाय वया धाल—छलपोलं थःशिष्यपित चमत्कार याय्मते धका धया बिज्याना ला ? अथे जूसा धर्म प्रचारे आपा हे बाधो परे जुई ।

जि धया—चमत्कारं (पाटिहारिय=प्राति
हार्य) मनुष्यया धूर्तताया परिचय जक प्राप्त जुई,
धर्मया परिचय प्राप्त जुई मखु ।

बिम्बिसार—श्व जा ठीक हे खः । तर
गुखुनु तक लोकं श्व तत्व मसी उखुनु तक
अमित वहे लं साला हय् माली । यदि अमिसं
चमत्कार द्वारा सत्ययात प्राप्त याना काल धासा
अमित वहे लं (मार्ग) प्राप्त याके माली ।

जि—राजन्, चमत्कार धयागु थुलित
असत्यं पूर्णगु खँ खः कि व दुहाँवल धाय्व
सत्ययात स्थान हे दै मखु । गुह्य मनुष्यं थुजागु
चमत्कारयात नमस्कार याना च्वन तथा मती
तया च्वन कि जि सत्ययात नमस्कार याना
च्वना, वं थःथह्वं तुं धोखा नया च्वन, तथा
संसारयात नं धोखा नका च्वन । चमत्कार जा
छगू कला खः, छल खः, इन्द्रजाल खः । श्व जा
न्हाह्व हे इन्द्रजाली नं क्यने फु, तर व इन्द्र-
जाली अर्हत जुई मखु । अर्हत जुइत चित्त-
शुद्धि माः, इन्द्रजालादि चमत्कारं जुई फेगु श्व
मखु ।

बिम्बिसार—भन्ते, श्व जा ठीक खः, तर
यदि छलपोलया शिष्यपिसं चमत्कार याना नं
मक्यन, थुगु विषये खँ नं पिमकाल, मेपिसं
चमत्कार याना नं क्यन, थुगु विषये खँ खि
नं लहात; थये जुल धासा थुकीया परिणाम श्व
जुई कि जनता वहे इन्द्रजालीतय् जाले क्यनी,
तथा छलपोलया सत्य धर्म विमुख जुई ।

जि—जनता सत्य धर्म विमुख जुल धायव
थुकीया अर्थ श्व हे जुई कि कम मनूतसें सत्य
धर्मया लाभ पिकाई, किन्तु जनता सत्य धर्म
दुहाँ वना सत्य धर्मयात असत्य धर्म दयकल
धाय्व थुकिया फल श्व जुई कि न कम मनूतसें

सत्य धर्म प्राप्त याय् फे, न अवशेष (ल्योपि-
मेपि) जनतां प्राप्त याय् फे । गुबले प्राप्त याना
कायगु वस्तु हे मदयावने धुंकी अबले उगु वस्तु
प्राप्त याना कासां छु मकासां छु ?

बिम्बिसार—भन्ते, जनतायात थुजागु
चमत्कारया मोहं छुटे याय्या लागी नं छुं
चमत्कार माः । छलपोलं जनतां फछिं फक
चमत्कारया निस्सारता थुइका काइगु उपाय
याना बिज्याहुँ, गुगुलिं याना जनता आडम्बरी
तयगु जाले मक्यनी ।

जि—ज्यू, थुकिया लागी छुं मनूत जम्मा
या । जि यमक प्रातिहार्य क्यनी धका नं घोषणा
याना व्यु ।

गुबले सकल लस्कर मुन, अबले
जि अमिके न्यना—छिमिसं न्हापा मेगु छुं
प्रातिहार्य चमत्कार खना ला ?

छहसिनं धोल—भन्ते, छन्हु अर्हत छह
थन वल । वं अज्यागु मत च्याका क्यन कि
उगु मतया दथुं लःया धारा प्रकट जुल । थये
मि व लःया मेल खना जिपिं चकित जुल ।

जि—अकिं छिमिसं वैत अर्हत धका
धया ला ?

अपिं—खः, भन्ते ।

जि—किन्तु सुपाचे गुगु विजुलि चम्के
जुया च्वन व जा मतं पिहाँवोगु जल धारा
स्वया नं तद्धंगु चमत्कार खः ।

अपिं—किन्तु व जा ईश्वरीय चमत्कार
जुल । गुम्ह मनुखं ईश्वरीय चमत्कारयात थःगु
लहातिं याना क्यनेफु उम्ह मनू अवश्य सं सुं
सिद्ध पुरुष जा जुई हे माः ।

जि—छिमि कलापिसं ख्वाउंगु लःयात का
लः याय् फु लाकी मफु ?

अपि—फु भन्ते ।

जि—व कालः छिमिगु लहाती पोकल धाय् व छिमित पुइ लाकी मपुई ?

अपि—पुइ भन्ते ।

जि—वहे कालः यदि मीं प्वंकल धासा व मि सी लाकी मसी ?

अपि—सी भन्ते ।

जि—स्वो, थ्व गपाय्चो तद्धंगु चमत्कार खः । छगू पदाथं पुके नं फु, मि स्याय् नं फु । हानं थ्व चमत्कार छिमि कलापिसं याय् फु । उकिं थः थः कलापित अर्हत् धका माने याना लाकी मयाना ?

सकलें निहल ।

जि—छाय् निहलेगु छाय् ? छिमि कलापिसं ईश्वरीय चमत्कारयात थःगु हे लहाती याना क्यन, अले छिमिगु नियमया अनुसारं अपि अर्हत् छाय् मजुई ?

अपि—थथे ख्वाउँ लः कालः याय् फत धाय् वं हे सुं अर्हत् जुइला ? थ्व जा साधारण खँ जुल ?

जि—अले मतं जल धारा पिकाय् फुद्ध अर्हत् गथे जुल ? छिमिसं फोहरां लः पिहाँवया च्वंगु गनं खन हे जुई । यदि फोहरा थें चिकिचा पुगु नलया छ्वाख्यरं मत च्याका चिकं जाय्क तयाबिल धाय् व मत च्याना नं च्वनी, तथा मतया दथुई च्वोंगु नलं लः नं पिहाँ वयाव च्वनी, थुकी आश्चर्य छु ?

अपि—भन्ते, जिमिसं मस्यू, उकिं जिमित आश्चर्य जुल ।

जि—थ्व जा सत्य हे खः कि छिमिसं सारा संसारया खँ थुइके फइ मखु । तर थुलि जा थुइके फय्माः कि थ्व जगते छगू स्वया छगू

आश्चर्य पूर्ण जुया च्वंगु दु । न्हागु हे ज्या जूसां प्रकृतिया नियम स्यंका याय् फै मखु । छुं नियम सय्का सीका यदि छुं चमत्कार क्यन धासा वैत चटकवाला धाइ, अर्हत् धाइ मखु, धाय् नं मज्यू । भौतिक ज्याया खेल क्यनेवं सुं अर्हत् जुइ मखु । अर्हत् पिनि चमत्कार आध्यात्मिक जुई ।

अपि—भन्ते, आध्यात्मिक चमत्कार गथे, जिमित आज्ञा दयका विज्याहुं ।

जि—गथे छिमिसं मि व लः छथाय् तःगुयात चमत्कार धाई, अथे हे गुम्हसिनं शत्रु व मित्र निहोसितं छथाय् तय् फै, समभाव तय् फै थ्व नं चमत्कार हे खः । गुम्हसिनं छिमिगु हित याना च्वन तथा छिमिगु अहित याना च्वन थुपि निहोमितं छिमिसं समभाव याय् फुला ?

अपि—मफु भन्ते,

जि—गुम्ह मनुखं मतं जल धारा क्यन उम्ह मनुखं थथे समभाव याय् फुला ?

अपि—मफु भन्ते, छद्म सिनं थुलि जक धाल कि “छं दुने लःमुंका तल, गनं थ्व लः पिहाँवल” थुलि जक धाय् वं व गपाय्चो तंम्वेकल धासा उम्ह मनुयात अविश्वासी नास्तिक आदि धया अनं पितना छत् । व ला समदर्शी ख हे मखु ।

जि—गात, गात, आ ला छिमिसं थुल हे जुइ कि मि व लः छथाय् तया क्यने अःपु, तर शत्रु मित्रपि नुगले छगू समान याना तय्गु अर्थात् अपिनाप निष्पक्ष व्यवहार याय्गु थाकु । शत्रु मित्रपित छगू समभावे तय्गु हे यमक प्रातिहार्य खः । गुम्हसिनं थ्व यमक प्रातिहार्य क्यनेफु उम्ह हे अर्हत् खः ।

उकिं छिमित जि धाय् कि इन्द्रजाली-
पिनि पुजारी जुइमते, तर गुम्हसिनं सकलें नाप
समभाव तई, शत्रु-मित्र, ऊँच-नीच, धनी-गरीब

आदि फुक्कसिया हित-सुखया इच्छा याई उम्ह हे
अर्हत खः । छिमिसं अमिगु हे पूजा याय् माः ।
अमित हे पूजा या धका जि धाय् ।

पत्रिकाया सेवा

—श्री शेषराजदली एम्० एस्० सी०

संसारसं सेवा समानगु महान् धर्म मेगु
छतां दुथें मच्चं, सेवा-भाव मदयेकला संसारया
सामाजिक-स्थिति हे गथे स्थिर जुयी । तर
सेवकप्रति आपासिया हेला जुया च्वन, सेवकया
अर्थ हे क्खंझ धैथें मनु तयेगु भावनां जुया
च्वन । संसारसं शान्ति स्थिर यायेगु हे मती
दुसा, सेवक—स्वार्थहीन सेवकयात ला ईश्वरीय
अंश हे धका विचा यायेमाः । श्री कृष्ण भग-
वान् नं ला थवगु सेवा यायी—हसित थवह
सेनं सेवा याये धका धया विज्यागु दु । अर्थात्
सकसिनं सेवक जुयेगुली महत्व तया, थवह
सेवकया नं उचित आदर याना, करपिनिगु
सेवास नं आनन्द तायीगु जुल धायेव थव ल्वापुं
दुःखित जुया च्वंगु संसारे शान्ति-स्थापना जुया,
च्वने यैपुगु स्थान जुया वयी । मखुसा, कलह
गुबलें फुयीमखु, बलाहसियानं सदा नं सुख हे ला
जुयी-मखु, व ह्यंमफया च्वनीगु समये मेहसिनं
वयात यला वयागु क्षणिक सुख लुटे यायी ।

पत्र व पत्रिकाया मुख्य उद्देश्य नं थथे
हे जन सेवा यायेगु जुये माः । जुयेत ला प्रायः
याना पत्र पत्रिकाया प्रकाशकतसें थवगु स्वार्थ
सिद्धिया निरिति हे प्रकाशनया इयादुगु भार कबुया
च्वंगु खनेदु । तर थव ला भिनगु ज्याया दुष्प्र-
योग जक खव । स्वार्थहीन जुया पत्र पत्रिकां
यायेगु ज्या ला थुलि हे खव—ममथा च्वंहासित

स्यनाबीगु, दुःखीया दुःख लोमके बिया सुखया
लें क्यनाबीगु । श्री देशया पत्रपत्रिकां थुजागु पवित्र
उद्देश्य कया जन सेवा यायेगु यात धासा ला
श्री देश बन्धुपिं सकलें याकनं हे ज्ञानी व सुखी
जुया संसारया उच्च श्रेणीया मनूतये समकक्षये
थ्यनी । तर सेवा धयागु चखें जक जुतले
वया पूर्ण सिद्धि जुये फयीमखु । कृष्ण
भगवानं थः सेवकया नं सेवा याये धाथें,
थःगु सेवा याये धका पिहाँ वया च्वंगु पत्र
पत्रिकाया नं उचित कदर याये सयेका
इरेक मनूतसें उकी छुं भूल खने दत धासा नं
क्षमा याना व भूल हाकनं मजुयी कथं आदेश
बिया थवहसिनं फुगु सेवा नं यायेगु स्वयेमाल ।

श्रीगु देशे छु कारणं थें आतकं हे शतछी
न्याह मनुत हे आखलगो सवह ह्यस्युपिं हे मदुनि ।
थव श्रीगु तवधंगु लज्जाया खँ खव । थव हटे
यायेगु श्री सकलसिगु सर्व-प्रथम प्रयत्न जुयेमाल—
श्री देशया हरेक मनूयात आखलगो जक ह्यसीके
वियेगु मखु, परन्तु सुशिक्षित याना देशया च्वनिति
यथा शक्य सहायता बी फयीह्य यायेगु उद्देश्य
जुयेमाल । सुशिक्षा हे खव, देशया प्रधानगु
तिसा । शिक्षां हे जक देशयात सूर्य भगवान्
थें ज्वाल्ल थीकी । थजागु शिक्षाया प्रचार
यायेगुली सफू व पत्रपत्रिकाया महान् प्रभाव दु ।
गुगु मुलुके गुलि आपालं सफू पत्र पत्रिका

प्रकाश जुयी, उगु मुलुकया भविष्य उलि हे यच्चुसे च्वनी । मांया मुले स्यनागु भाषां सफू ब्वना, पत्रपत्रिका स्वया, ज्ञान वृद्धि गुलियाकन याये फयी, करपनिगु भाषाया आधार उलि फयी मखु । उकिं छिके विद्या दुसा, परचक्रीयात विद्या स्यना, छिके धेवा दुसा विद्यास्यनीपिन्त साधन चूलाका विया देश-सेवा याना दिसं । छिगु विद्या, छिगु धेवा परलोके छिनाप वयी मखु, छिह्न सदानं नाप च्वनीह्न मित्र ला केवल छिगु सत्कर्म व सुसेवां प्राप्त जुयीगु आनन्द व सन्तोष जक खव ।

सेवा याये धका, नये त्वने मख्हह्न, लनं फियेत मदुह्न मनुयात लुंयागु तिसां तियेकां वया उचित सेवा जुयी मखु । वयात सर्वप्रथम आवश्यकगु वस्तुनि प्रदान याये सयेके माल । ध्व झी देशवासीत शुरुं निसें फुकसितं हे धैथें स्यने मानिपिं जूगुलिं, झीसं प्रकाश यायेगु सफुली, पत्रपत्रिकाये आपालं थाकुगु, गंभीर विवेचना यायेमागु विषय च्वयां जनसाधारणया सुसेवा जुयी मखु । अमिसं थुयीकथं, अमित रुचिकर जुयी थें च्वंगु साधारण ज्ञान जक दयीगु जूसा नं अजागु हे विषय अति सरल भाषां च्वयेगु झीगु कर्तव्य खव । पत्र पत्रिकाया स्तर उच्च यायेमाल धका जन साधारणं थुयिके थाकुगु विषय तयेगु ला नये मख्हह्नसित तिसां तियेकेगु बराबर जक खव । तर झी देशवासीया थुयीगु शक्ति वृद्धि जुवलसे ला अपिलिसें झीपीं नं ब्वाँ वनेमाली, लिपा जक नं ला च्वने मज्यू । नत्र सा लं क्यनीह्न लिपा लिपा, लयें वनीह्न न्हापा न्हापा जुया, या त लं कुतिवना गाले दुनी अथवा लं क्यं जूह्नसित हे उल्टा लं क्यना यंकी ।

मनूतसें उमेर वन धायेव पुलांगु तोता न्हूगु ग्रहण याये मफु, छगुली बानी बसे जुये धुंकीगुलिं मेगु न्हूगु अथें हे फिसले जुयावनी । तर मचा तयेगु स्वभाव धासा सदां न्हूगु हे ग्रहण यायेगु जुया च्वनी । उकिं झी देशयात उन्नत यायेगु स्वयीपिं झीसं झीह्न मुख्य साधन मचातयेत हे सम्झे याना मचातयेत हे आपा ध्यान तयेमाल । मचात हे देशया मुख्यगु धन खव । हाकनं मचातयेत अधिकांश प्रभाव मां पिनिगु लाना च्वनी । नये त्वनेगु धन्दाय् ब्वां वना च्वनीपिं बौ पिनिगु प्रभाव गाकं हे कम जुया च्वनी । उकिं आतलें झीगु देशे स्त्री शिक्षायात रुचिकर दृष्टि मखोनिसाँ अथे स्वयी-गुली कोशिश याना स्त्री शिक्षाये जोर बिये फयेमाल ।

गुगु बखते तक झीगु देशे आ या सिकं शिक्षा उपो प्रचार जुया सफुली धेवा निगल खर्च यायेगु शक्ति दया वयी मखु, उबले तक आपालं पत्र पत्रिका चले जुये फयी मखु । आपालं पत्र पत्रिका मदुतले विभिन्न किसिमया मनूतयेगु इच्छा-पूर्ति जुयी खतंगु लेख पिकायेत मुश्किल जुयी । तर थथे धका झीसं बिलकुल लहा तुति तोता च्वने मज्यू । झीके दुगु साधनया हे सदुपयोग याना सर्वोच्च लाभ पिकायेगु प्रयत्न याये माल । उकिं झी पत्र पत्रिकायायात छगू किसिमयापिं मनूतयेत जक ज्या लगे जुयीकथं मपिकासे सकलवर्गया मनूतयेत लाभ जुयीकथं पिकया विद्या प्रचारे लहा छया जन-सेवा यायेगु प्रयत्न यात धासा आपालं देशयात फाइदा जुयीगु खने दु । उकिं तवगु पत्र पत्रिका पिहाँ मओत-ले छगू पत्रिकाये हे निगू स्वंगू विभाग दयेका सरल भाषाये सरल विषये मिसा तयेत मचा तयेत रुचिकर जुयीगु अधिकांश लेख तथा प्रौढ

लेख भति भति जक तयेगु हे थौंकन्हे यात
थिक्कगु जन सेवा जुयि थें च्वं । हाकनं पत्र
पत्रिकाया प्रकाशक तसें धनीपिं देशवासीषिके
चन्दा फूना सां नं पत्रपत्रिकाया मू फडिफक
घटे याना जनसाधारणं न्याना ब्वने फयिकथं

बन्दोबस्त याये माल । झी देशवासी आपालं गरीब
जूगुलिं घेवाया प्रश्नं याना हे आखले ध्यान तये
मफया मचानिसें पूा पाले यायेगु ज्यासं तथा
देशया बुद्धि रूपी सामूहिक धन नष्ट याना च्वने
मागु खव । थुकी सकसिनं विचा याये माला च्वन ।

“तथागतया जय”

—महापण्डित राहुल सांकृत्यायन

वैशाख पूर्णिमाया पुनीत दिवस थौं हानं
झीगु न्होने वल । थ्व हे दिने संसारया दकसिवे
ज्येष्ठहा (थकालिहा) पुरुषं जन्म व निर्वाण प्राप्त
याना बिज्यात । थ्व हे दिने सुं देवताया प्रभावं
मखु, थःगु परिश्रम व तपस्यां उगु तत्त्वज्ञान प्राप्त
याना बिज्यात, उगु लँ लुइका बिज्यात गुगुलिं
विगत २५००दें थुखे पृथ्वीया विशाल भागे कडोरौं
मनूतय्त शान्ति व सुखया लँ क्यन । थ्व सुख
व शान्ति छपुचःचा मनूतय्त जक मखु । व
पथ बहुजन हित व बहुजनया सुखया लागी खः ।

व तत्त्वज्ञान गुलि गंभीर व गुलि तथ्य
पूर्ण ज्वी गुगुयात बुद्धं वैशाख पूर्णिमा खुनु
प्राप्त याना बिज्यात, गुगु ज्ञान थौंतक नं
अकाह्य-सत्य, प्रबल-सत्य खने दैच्वन । परन्तु उगु
सत्ययात, उगु बोधियात झीसं तटस्थ व्यक्ति थें
स्वे फे मखु, छाया धासा व पुरुष झीहा खः,
सर्वश्रेष्ठ भारत-पुत्र खः । गुबले झीगु देशं थःहा
बहा महान् मार्ग दर्शकयाब लोमंकल उबले हे

देशया स्वतन्त्रतां नं झीत तोतल । थौं झीगु
स्वतन्त्रता देवीं हानं वया वास यात, अले बुद्धयात
जक झीसं गोन्हु लोमंके फे । वसपोलयात लोमंका
झीसं थःगु अकल्याण यात । थःगु धार्मिक व
सामाजिक रोगया महान् वासः वसपोलं क्यना
बिज्यागु लँयात तोता झीसं थःगु अनिष्ट यात ।
बुद्धं केवल ह्युतुं जक मखु ज्यां नं बहुजनया
हित झीगु न्होने तथा बिज्यागु खः । देशया
बहुजन (आपा मनु) सलंसः दंतक पददलित व
उत्पीडित जुइ धुंका थौं थःगु तुर्ति चुया दना
च्वनेगु यात, थौं वं मुक्त वातावरणे सासः
ल्हायगु इच्छा याना च्वन । जित पूरा विश्वास
दु भारतया बहुजनं “तथागत”या अमृतवाणीयात
हानं स्वागत याइ, अले भारतोयत सकलें बन्धु-
बन्धु जुई, विश्वया मानवता नापं भारतया हानं
सन्मान पूर्वक मधुर सम्बन्ध स्थापित जुई ।
मानवतां वैशाख पूर्णिमाया सन्देशयात लोमंके फे
मखु । तथागतया जय निश्चित ।

रहीन्द्र

रानी मन्दीराया विलाप

— स्वर्गीय श्री योगवीरसिंह

प्रियतम पतियागू नित्य पूजा तयेत
 फल जल बनयागू पत्र पुष्पादि काय्त
 सुललित पथयागू दिव्य शोभा स्वयाव
 प्रतिदिन थन वेगू सुप्रभाते दनाव ॥ १ ॥
 गगनस शशि तारा हीन कान्ति जुस्यंली
 निरमल रवियागू ज्योति पूर्व वस्यंली
 तनय निम्ह पियारा पर्णशालाय् तयाव
 थडें थन जि वयागू नित्यया थें दनाव ॥ २ ॥
 मधुर मधुर शब्दं पक्षिनं याःगु गीत
 मुनु मुनु भ्रमरादिं हाःगु सो ताल बीत
 सुरपुर सम शोभा प्राप्त जूगू ध्व जङ्गल्
 थन जुयि अवश्येनं स्वामिया कार्य मङ्गल् ॥ ३ ॥
 मृग गण मनमानी नाट्य लीलाय् सने थें
 बन-पति गज हिंसक जन्तुनापं म्हिते थें
 छलन गयिगु ल्यूनें तिन्हुया सिंहयात
 मृगरिपु मृगनापं लिक्क वै प्रेम साथ ॥ ४ ॥
 अतिशय घन कान्ती द्वेषया नाम नास्ति
 खग मृग करि द्वीपी व्याक हे प्रेम मूर्ति
 कलह महु परस्पर नयत्त्वमे बास यात
 नर जन बरु स्वार्थे कांजुया ज्वीगु ल्वाय्त ॥५॥
 रस युत फल सःगु वृक्ष नाना दु नय्त
 निरमल जल वःगू स्रोत दू पान याय्त
 अति मृदु तरुयागू छाल दू वस्त्र तीत
 महु थन बन जूसां कष्ट छुं बास याय्त ॥६॥
 नव कुसुमपरागं युक्त जूगू समीर
 हर हर थन वैगु बीत वं पुष्पसार
 सुरसिद्ध पिक रागी पञ्चमः सोर प्वीक
 पि. पि. थन हाःगू चित्त आनंद ज्वीक ॥ ७ ॥
 वनरस गिरि उच्चं पात जूगू निरन्तर
 झर झर रव वःगू स्थान पक्ति मनोहर

सकमल जल जाःगू ताल शोभायमान
 रसन म्हितुगु सोसो हंसयागू बथान ॥ ८ ॥
 उपवन पटु माली वान लाका तयी थें
 कुसुम तरु छचालं चाबला च्वंगु व्वे थें
 थन दुगु फुक शोभा यायमफू जि बयान
 जुयि मखु थुलि सुन्दर इन्द्रयागू उद्धान ॥ ९ ॥
 गुलि दुगु थन शान्ती पर्ण शालाय् च्वना नं
 महु अन रनिवासे रानि पदवी दयानं
 प्रियतम थन झाःगू त्योग याना स्वदेश
 अनुभव जुल आहा शान्ति शैल प्रदेश ॥ १० ॥
 ध्वय धुन बहु रङ्गी स्वान माला हनेत
 नव फल दत्त भिगू बीत भोजन इमीत
 गगनस रवि वःगू अष्ट भागे ध्यनीन
 नृपवर अन आःला योग ध्याने च्वनीन ॥ ११ ॥
 मन मिन खुलल्लुं थौं विधाता छु ज्वीत
 स-कुशल अन ज्वीमा पुत्र पुत्री सतात
 समय जुल वनेगू मेल विस्तार याय
 ख्वल जुयि प्रिय बालक् मां धका हाय हाय ॥ १२ ॥
 ककिल मधुर सारस पक्षि नाना सु स्वोरं
 नकतिनि थन हाःपि ग्याःगु छाय सो अघोरं
 विरह जनित शब्दं याःगु कल्लोल लोलं
 कुलवधु थव प्यार सीबले ख्वंगु तालं ॥ १३ ॥
 कपि, शशक, शृगालः व्याघ्र, भालू, हरीण
 महिष, गज, गयेंडा, सिंह, शार्दूल, चीन
 अतिशय भयभीतं व्वांजुया हाःगु नादं
 बन ध्वत घनघोरं जन्तुयागू कुशब्दं ॥ १४ ॥
 पशु गण बहु संख्या पर्णशालां जिपाखे
 स्वस्व वल अति वेगं आतुरे श्वास ल्हासे
 छम्ह निम्ह बन जन्तु मेदिनीसं ग्वतूल
 धर धर निख्य नेत्रं खोवि धारा पिकाल ॥१५॥

वनचर विरहार्ति राह याःगू खनाव
फल फुल धकि जाःगू लेंम हाकूं तिनाव
झट पट गृह थेंका स्वेगु आशं मचात
गुलि फत उलि वेगं रानि व्वां व्वां बिज्यात
॥ १६ ॥

हृदय नृपवधूया साप उद्विग्न जूल
चपल नयन न्होने अन्धकारं त्वपूल
मखन पथस च्वंगू कंगू झार पात
मृदुल पदस नाना कण्टकं छेद यात ॥ १७ ॥
रुधिर वल मदीसे देविया देह न्यंक
गन वन अनयागू मेदिनी लाल ज्वीक
शरिरस अति पीडा जूगु छुं छुं मचाल
फगत गृह लुमंका श्वास लहाःगू विशाल ॥ १८ ॥
तरुस खन अनेपि पक्षिनं शोक याःगू
सनमुख खन रानीं ले पना जन्तु ख्वःगू
वनचर फुकसीके रानिनं बिनित्ति यात
अनुजगन चिलाव्यू दुःखि जी छे वनेत ॥ १९ ॥
वचन विकल याना बिनती योगू न्यनाव
शशि सम मुख कान्ती हीन जूगू खनाव
अतिशय दुख केना शैलवासी सरासर
वनविच वन द्वाहाँ मार्ग तोता धराधर ॥ २० ॥
फणिगण अति वेगं मार्ग चानाव वंगू
दुशकुन खन रानीं वंक मध्ये अनेगू
परमपि उकियागू ध्यान छुं हे मयासे
शर सम वन वेगं श्वास नापं मलहासे ॥ २१ ॥
भवन निकट शीघ्रं रानि थेंका छचालं
खत अन दशदीगे दृष्टि हीका अपालं
तदपि मखन प्राणाधार प्यारा मचात
थन अन वन धैगू स्थीर छुंयाय् मफूत ॥ २२ ॥
मिहग मिहप जि खने ओ पुत्र जालीं कुमार
भपिनि सहित याना व्वांवयी दूर दूर
कुसुम बनस हःगू हार देका हयागू

हतपत निम्हसेनं तिन्हुया का वयीगू ॥ २३ ॥
प्रथम कुसुम पुत्रं फुक्क कायी ख्वयानं
झन ख्ययि सुकुमारी पुत्रि कृष्णाजिनी नं
जिगु जिगु जिगु दाजू छायकया छुं मल्यंक
हकि हकि जिगु धा धां ल्वावनी खान स्यंक ॥ २४ ॥
प्रिय सुत निम्हसीतं चूत चम्पा चमेली
दुगु कुसुम इना ओ शान्त याये धुसेली
रसन वनि मिहताओ नित्य आनन्द केना
गन वन थडं हाहा वंक हे शून्य याना ॥ २५ ॥
वन जुयि नदि तीरे बा वने दूर थ्यंक
विपदस क्यन जूयो प्राण आशा मल्यंक
मखनि मखु पतीनं पुत्रपि वंगु स्थान
मनस थुलि तयाओ योग-शालास ओन ॥ २६ ॥
तन मन दश इन्द्री धर्मसं स्थीर याना
खन अन जुजु च्वंगू आसनस्थीर याना
प्रथम पति सुपादे भक्तिनं भोक पूल
सविनय नृपयाके बिनित्ति यानाव धाल ॥ २७ ॥
सल किसि रथ नाना ख्वच्छ मूर्ति सिंयागू
प्रिय सुतपिनि निहं निहं प्रेम याना मिहतैगु
वन बिच फुक तोता छुं मस्यूपि अनाथ
गन वन निम्ह नापं हे प्रिय प्राण नाथ ! ॥ २८ ॥
वन वन हितु हीला वृक्षमाला अनेगू
नव नव फल भिंगू न्हूगु खाना हयागू
गुगु यल उगु भोजन नित्य याका तयापि
गन वन प्रिय बालक थौं प्रभाते दनीपि ॥ २९ ॥
निरमल नदियागू नारनं स्नान याके
वलकल तरुयागू ख्वच्छ वस्त्रं तियेका
कुटि बिच तृण शय्याय् जि थ्यना ते थकापि
गन वन अति सुन्दर बाललीला क्यनीपि ॥ ३० ॥
लुचु लुचु वयं न्होने दाजुया हस्त जोना
हसित वदन याना तोतला वाणि लहासा
प्रति कुसुम क्यनाओ नाम नेना च्वनीपि

गन वन हृदयेया स्वच्छ तारा जि योपि ॥३२॥
 तप भवन समीपे वास यानाव च्वंपि
 मृग मयुर मयीना हंस आदी अनेपि
 प्रतिदिन अमिनापं भ्रातृ भावं मिहैपि
 गन वन हृदयेया रत्न भाःपा तयापि ॥ ३३ ॥
 शशधर नभ मध्ये चाहिला रात्रि यागु
 जग बिच तम तंका बीम्ह थें नाथ ! झीगु
 हृदय-नभस च्वंगू अन्धकारः फुकैपि
 गन वन शशि निम्हं तेजनं पूर्ण जूपि ॥३४॥
 धरणितलस थःगू रश्मियाना प्रदान
 सरस कमल ह्रैका बीम्ह सूर्य समान
 जिगु हृदयस च्वंगू पत्र ह्रैका बियीपि
 गन जुल रवि अस्त थो बने चाहिलीपि
 ॥३५॥
 तन उपवन भाःपा जल् बिया नेत्र यागु
 हृदय बिच लता जि प्रेम याना पिनागु
 सुरभि ऋतु वस्यंली श्यामता रङ्ग ओह
 गन वन व लता थैँ चित्त हा शून्य जूल ॥३६॥
 लघु गुरु दुख मेगू छ्खना नं मग्याना
 फगत सुतपिनिगू स्वस्तिया आशयाना
 हरण जुल वहे थैँ रत्न भारी अमूल्य
 प्रिय ! जिगु जुल हा हा देह थैँ मृत्यु तुल्य
 ॥ ३७ ॥
 तन मन वचनादि पाप छुं छुं मयाना

फगत फल नयार्जि कानने वास याना
 तदपि कुटिल दैवं थो मयासे विवेक
 बिल अति दुखदायी व्यर्थ हा पुत्र शोक ॥३८॥
 प्रिय सुत मदयेक छीत थो थुच्छ प्राण !
 जग बिच हतभागी दैमखु जी समान
 धिक धिक निर लज्जा प्राण थैँ छाय् म ओन
 लखस कुति वनासां याय जि श्वैत दान ॥३९॥
 विरह अति जुस्यंली भूमिसं गोटुलाव
 झत पत शिरयागू केशपाशः फ्यनाव
 हृदयस थव हहार्ति यात बेगं प्रहार
 उयिँ सम जुल रानी शोक नं वार वार ॥४०॥
 अतुल विरह याना ख्वःगुलि दीर्घ काल
 हिकु हिकु जक लंका वाक्य मेगू मओल
 धर धर वल कागू नेत्रनं वारि धारा
 तर जुल तनयागू रानिया वस्त्र सारा ॥४१॥
 प्रति क्षण जुल वृद्धि चित्तया व्यग्र झन् झन्
 मफुत सहन याये छ्खःगु शोकाग्नि दन् दन्
 मन वचन शरीरं चेत याये मफुत
 जुल अन सुकुमारी भूप न्होने अचेत ॥४२॥
 यदि थन खन धाःसा शोकया उग्र काय
 उपल हृदय जूसां फे मखू धैर्य याय
 ठिक ठिक घटनाया याय मफू जि बयान
 धिक धिक जिगु हाहा लेखनी शक्ति हीन ॥४३॥

प्रेम

भो इष्ट सन्मित्र सदा हितैषी,
 चण्डी मते बन्धन-रज्जु यात ।
 अतोव बलाक तयाति मित्र !
 ताकी थुली खः जिगु विन्ति छन्त ॥१॥
 प्राणान्त काले जिगु, शोकया में,—
 न्यङ्के मते छं अति दुःख ताया ।
 वियोग ज्वी माल धका भतीचा,
 खँ या खँ लहा छं करुणाऽति चाया ॥२॥

—श्री ठाकुरलाल मानन्धर

छुं दुःख तापादिक ताय म्वा छं,
 वियोग नं थो थव साथ हैगु ।
 न्हापां निसें हे निम्हस्या प्रिये थो,
 वियोग जूया च्वनगू दहे दू ॥३॥
 वियोग धेगु निम्ह यागु ज्वीका,
 वियोग झीगु गुबलें श्व ज्वीला ?
 श्व प्रेम-रज्जुं थन एक याना,
 संयोग जूगु छु वियोग ज्वीला ? ॥४॥

ल्हासा

—श्री रत्न ज्योति

थव नं बौद्ध धर्मया छगू तदंगु देश खः । थन प्राय सकल बुद्ध धर्म माने याइपि हे जक । न्हापा भारते मुसमांतयगु उत्पातं ग्यानाविस्युं वोंपि बौद्ध जनं थन बौद्ध धर्म व दर्शनया सफूत ज्वना वल । उके थन पुला पुलांगु सफूत यकां दु ।

हिन्दुस्थानं थन-ल्हासा वनेगु लँ निपु दु—छपु नेपालं कुति जुका वनेगु, मेगु कालिम्पोंग जुका वनेगु ।

नेपालं कुति जुका वनेगु, लँ साप ग्यना पु-थरु कन्हे उस्त चलित नं मंत । थाय् थासे झोलंगा धयागु ता छिना वने माः; थव तां कुतुं वनीगु भय दु । उके थौकन्हे नेपालयापि नं कालिम्पोंग पाखें हे थन वनेगु चलन जुल । वर्तमान वकील साहेब श्री केशर बहादुर नं कालिम्पोंग पाखें हे झागु खः ।

कालिम्पोंग वनेगु लँ नं निपु दु—छपु पेदोंग वजार-जल्हेप (जलि लहा) च्वपुया पहाड जुका वने मा; मेगु गान्तोक पाखे वने वले अनं १५ मील धया थाय् जुका नथु लहा च्वापुया पहाड गया वने माः । छुम्बी थां, जल्हेप लहा वहे छगः पहाडया निगू भिन्न भिन्न भाग खः । आपा ह्य थुकी सदां हे च्वापुं तोपुया च्वनी । माष फालगुनं ह्य धुच्छि नं थ्यो; गुवले लँ हे बन्द जुया च्वनी । कोने वना 'धोमों'--'पोपीथां' धया थाय् थ्यन कि सँय् सरकारया मनुखें माल जाँच याइ । थननिसें सँय् सरकारया लागा क्यन धाय् माः । थनं भारत सरकारया पलटन च्वं च्वोंगु 'स्या सिमा'

जुना वना 'नवु छुके' थ्यनी । थन नं शंका वोंगु माल जाँच याइ । थनं 'फारि' थ्यनी ।

फारि कालिम्पोंगं खुन्हु न्हयन्हुं थ्यां थव छगू उजाडगु थाय् खः । थन नय्गु अन्न च्वनेगु थाय् स्वे लायकगु दृश्य, त्वने यैपुगु लः छुं छुं हे दुगु मखु । अय्सां ल्हासाया लँय् मेगु गति लागु दिपु छुं मदुगुलि थव हे थासे दीगु जुयाच्वना । थनयात नय्गु अन्न आदि वस्तु कालिम्पोंग, भूटान, गान्तोक आदि थासं यंका च्वन । साप चिकु । वा वल कि पिहाँ वे म्वाल । छो होला घाँय् ल्य् माः । छु सल कि अलछिन जुई धैगु ला उखान हे दु । थनयागु च्वापुया फसं कल कि सीत नं छु म्वा । सँय् भाषां थव फय्यात हे 'हुरग्यावा' धाई । मरु भूमिया 'लू' थनया थव 'हुरउत्थेवा' खँ । थव देश लिक्क च्वापुया तगगोगु पहाड छगः दु । थुकियात झीसं-नेवातसे) बसुंधरा पहाड धाई । प्रयत्न यासां तवि थौं तक नं थव पहाडया च्वकाय् सुं थ्यंके मफुनि । ब्यापारीत थन निन्हु ति आराम कया ग्यांचि वा ल्हासा वनी । उकीं थन व्यपारीतय् छह्य छह्य मनू सदां दै च्वनी । ल्हासाया लँय् 'अलः मा नं सिमा' गु दिपु जूगुलि हे जक थवया नां साप प्रचलित जूगु खः ।

फारि वनेगु लँ नं न्हाइपु मज्जा । कि पैदल वने माः, कि ताथे (खच्चर) गय् माः । खुन्हु न्हयन्हुया लँय् पेदोंग व धोमो, स्यासिमा धया थाय् भचा बजार दु । मेथाय् उजाडगु लँ जक । थन लँय् तक सिं दुइ ज्यू ।

फारी ध्यन कि सप्पा दुया मि च्याके माः ।
सिमा तःमा जुइ मफु, उकेँ सिँमदु । थन
चिकुलां चिकं धौ थे खो ।

फारिं नं थथे हे ताथे गया वनेमाः ।
वस्तु नं खच्चर, गधा वा च्वामो सायात कुबीका
यने माः । निन्दु तक फिसःगु मैदानं वनेगु,
छ्वा खयरं च्वापुया पहाड सिवाय मेगु मदु ।
थुकीयात हे धुइना व काला फाँट धाई । गन
जिल अनहे बाय् च्वन, नया मुतू, नसा पिकाल
नल, गुबलेँ आकाश फांगा याना नं घन वन ।
हानं 'झार' धैगु ताहाकःगु गलि ध्यनी । थ्व
गलि नं साप हे ग्यानापु । जवं खवं पहाड
दु, दथुई गनं गनं पहाडे हो खना तःगु दु ।
थन खेँ, डाँकात सुला च्वनीगु भय दु ।

थनं वना नागाचो गां ध्यनी । थन नं
सँय् सरकार यागु छगू झो (किल्ला) दु । थनं
पेत्या ध्यनी बले छगू तद्धंगु पुखू खने दै । लः
साप यचु, ख्वाउँ । न्हय् न्हु न्हय् चा चाह्युसां
फूचाइ मखु धाई । थ्व पुखूया दृश्य साप हे
बांला, जात जातयापिँ हँय्त ह्यिता च्वनी । थ्व
पुखू पुला पहाड छगः पुलेव ब्रह्मपुत्र नदया सिथे
ध्यनी । निर्मल लः दुगु थ्व नद (खुसि) गंभीर
चालं फिसःया दथुं न्हाना बानाच्वंगु खने दै ।

थुलि विशालगु खुसो, खासि थें च्वंक
दयका तःगु छ्यंगूयागु झोंगाय् च्वना दना
तरे याय् गाः । न यत्थाय् न्हुइ ज्यू, न फय्
तुना हे च्वने ज्यू । छ्यंगू हना तःगु मुली
ध्यलं इला तै, घोने बेट बाला तथा तै, झीपिं
थुके हे जक न्हुया दना च्वने माः । थ्व दोंगा
लहते हाना प्वा गन, लः दुहाँ वल धासा
च्या त्वनेगु कयलं हो प्वा तिना चले याना
यंकी । थुकियात सँय् भाषां 'कुवा' धाई ।

सिपौ हना, नँ पाता ताना दयका
तःगु थ्व स्वया तगोगु मेगु जात यागु नं
छगू डुंगा दु. हाकः ३०।३२ फीट ति दै व्या
६।१० फीट ति । सल, कु आदि खुसि वारि
पारी याय्त जक थ्व ज्यू, गनं तापाक यंके
मज्यू । छ धू लिहाँ पाहाँ जुल कि लः दुहाँ
वे धुंकी. वरावर धवतं तुया लः बांछ्यावं
च्वने माः । दुने जम्मा प्या, बांलाक फय्तुइ
हे मज्यू । थुकियात 'श्याम' धाई । थ्व "श्याम"
नां च्वंगुया छगू कारण दु ।

लहासा व नेपालया व्यापार सर्वप्रथम
स्वाका दीह्व श्री सिंह सार्थ बाहु लहासाया
लस्सितय्गु लहाती लात, अनं बिस्युं झाय्
यो बले ब्रह्मपुत्र नद छी माल । थुबले श्री
करुणामय सलया रूपकया श्री सिंहसार्थ बाहुयात
हो गयका पार तरे याना विल । थुकेँ हे थौं
तक नं थ्व डुंगाया 'श्याम' धैगु नां जुल; डुंगाया
ख्वापाखे सलया तुयूगु छथों छगः दयका तःगु
नं थुकेँ हे खः ।

थ्व नद पुलेव 'छुसु' ध्यनी । थनं निन्दु
वना 'लहासा' ध्यनी । लहासा राजधानी दुहाँ-
वने न्हबः पहाड पहाडया घोने छें दनातःगु
पतोला (चेफुतां) व च्यौरी गुम्बा खने दत ।
यानंनिसें मन आनन्दित जुया लँयागु हे मदया
वंगु थें च्वनी । झंगःया थें पपू जक दुगु जूसा
जिला ब्वया हे अन थ्यंका वने धुन ज्वी ।
पपू मदु, न्यासि हे वना ।

लहासा दे ध्यनी थें च्वंका पाहाडया कसं छगू गां
थें जागु खने दत । थ्व धेपुं गुम्बा खः । अन वना छगू
मैदाने सिमा कस्सं लासा लाया तल । थ्व थाय्या नां
'छाम्बा' धाई । अन जित दिक्कल । थनं फिना वनागु
पुलांगु वसः तोता धाल । पुलांगु वसः तोता न्हूगु सँय्

श्यामे चवना ब्रह्मपुत्र तरे जुया च्वंगु

वसतं पुना, लहा लही सिला । थुलि याना
 च्वे च्वे छगू बथां नेवात सल गया वया
 च्वंगु खने दत । थुपिं गनं वने थोपिं जुइका
 धका चवना, तर मखु खनी, जिमित लसो
 वोपिं जुयाचवन । एक से एक बांबालागु
 काठी कसें याना कदम चालं ब्वाका वैचवन ।
 गुलिं हास्यूपिं नं दु । सकले वल, कुशल
 वार्तायात, फेतुत । अन हे सकस्यातं च्या त्वकल ।
 भचा जायका अनं लहासा सहरे वनेत दना ।
 छह्वास्यां बना यागु हांगु तुपलि छगः ज्वना
 वया धाल—“थ्व तुपलि पुइ माः ।” न्हापा
 जा ख्या ल्यागु धका चवना, तर मखु । न्हुपिं
 (ननेवा) सकसितं पुइकीगु हे जुया चवन । कया
 पुया, मछास्य वल । ह्याड से च्वंगु तुपुलि सँय्

लं, थीक झी नेपाले लसो वनेबले जोकतः
 कोबुया वनीइ लुमंस्य वल ।

थनं जिपिं सकले मुना वना । छह्वा
 सिया शायद फुरति क्यने मन दत ला मस्यु,
 सल बथानं अलग जुया, थःह्व सल ब्वाकल ।
 १०० फीट ति जक छु वन ज्वी, सलया लुफि हा
 थें च्वे, मनूयात लय् वांछुया सल ब्वात ।
 भचा वना छगू तद्धंगु ख्यले नेपिं मनूत
 मुना च्वंगु खना । सकले अन हित, सलं
 कहाँ वल जि नं कहाँ वया । अ च्वेपिं
 हालाहल—का, का, थ्यन, मागु ठीकया, विस्तार
 छाय् । थथे हे खँ जुल । निह्व समीनीतसें
 लासा लाया विल, जिपिं फय् तुना । छह्वास्या
 पुजबः न्होने हल, छे-थाकलिं संग विल । गुभाजु-

पतोला लहासा

पिसं मंगल स्तुति ब्वन । संग बी सिधय्वं
लसोवोपि सकसिनं मसला छपो छपो जिमित
बिल । सकसितं सहो इना'बिल—जिमित जक
देमाय् तैबिल—मेपित रूमाल आदी ।

श्व दस्तुर जित ला बांला ताल । लिपा
तक नं चले जुइ तिनिगु खः ला मस्यु । नय
सिधय् व थनंनिसें सकलें न्यासि वना । भचा
जाय का छगु ध्वाकाया कसं ध्यन । यानंनिसें
खने दुगु पागड निगलं श्व हे का धका पहाड
निगः क्यन—देपाय् 'पतोला' धैगु, जवे च्यौरी'
धैगु । ध्वाकां दुहाँवना पतोला स्वया, जम्मा
सखालं पाना तःगु, पली गजू नं दु, श्व गजू
दुयागु धाल ।

वना वं च्वना । छह निहसिनं लैया खं

न्यन । जि धया—छुं तकलिफ मजू, तर जू
मजू ला जि हे जक स्यू । छें थ्यके हथाय्
चागुलि थुजागु खँय् उस्त ध्यान नं मवों ।

बहं छें थ्यन । मने स्वां हला । थनया
फुक्क छें ल्वहंयागु—द्योने सख्वा पाना तःगु ।
छें ताता हाकः नं जू, तर नित जागु हे जक ।
ततःमागु सिमा हे मदु थाय् सिँयागु छें गन
दै । सल, च्वामो सा, फैं आदिया खि हे
थनया छुसि खः ।

थन चि, द्यो तथा च्या त्वनेगु चलन
हे आपा । चिनि च्या गबलें गबलें भचा
ततःधंपिसं जक त्वों । थनया मान हे च्या
त्वंकेगु । लुमक पत्ति च्या मतोंगु छें हे दे
मखु ।

थनया मुख्य नसा चप्पा (छु केला तयागु) खः, ल्वसा तरकारी । ला नय्गु चलन आपा । छु बाहेक मेगु अन्न थन मसः । सुथे चप्पा, वहनी जा नैपि नं गुलिं गुलिं दु मुसू आदि जाकि, कालिम्पोंग, भूटान, नेपालं यने माः । लै थन साप सप्रे जू, किसिम नं तःगु मछि दु । आलु नं सः । ला व लै हे थनया मुख्य तरकारी खः । मसला चि व मलवता जक । जी भचा तयत् ततःधंलि जुइ मानि । चिनिया पा छाइ, गोलभेडा नं थन खने दु, तर साप थिके । रहर के, माय् के खुने माल कि वहनीयात सुथंनिसें दाय्का तय् माः; व नं मसल कि कचिया कचि नतुं ।

थन चैततक नं चिकु । उकें ख्वातुगु लुमुगु वसः नं वः वः फीमाः । वसःया ढाँचा ला लहासा मथ्योपिसं नं खना हे च्वंगु दु । चिकुलां झी भोटो सुरुवा दुने, हानं तय् सहितगु फैया छयंगूया वसः, थुकिया द्योने सांगायागु दागाम धैगुलि न्यया च्वने माः । संयत्तय् संय् तुपुलि, झी जेगर-(उनियागु) तुपुलि । वसः छे धुकूया अनुसारं भारदारतय् केचीन, भचा केयापिनि कस्मिरा व गरीवतय् जिनयागु नं खने दु ।

लहासा थुजागु अत्यन्त चिकुगु थासे नं तालां छहनिहसित पतलूनयागु रोगं थी धुकल । आ ताई कसे याय्गु रोगं जक थी बाकी दनि । जिगु विचारे ला लहासाय् कि थःगु हे ख्वातुगु पोशाक ठीक, कि संय् पोशाक । नेपालंनिसें लहासाय् वना वेलायतयागु नकल छु याय्त् ?

मिसातय् रंगी चंगीगु पोशाक आपा ।

ततःधपिनि चिना रेशम, भचा केयापिनि सिलीक यागु ह्युतुसी, न्यना चक्काय् लाली मेथाय् पाउडर बुइगुली थुमि साप मन वों । लाकां मिसा मिजं निगू थरीं नं न्हा । मिसातय् तिसा नं अनेक प्रकारयागु दु । “पत्तु” धैगु त्रिमुजा कारगु तिमा छता दु । थुकी दुपिनि मोति व मदुपिनि ततःगोगु भिपू थुना छयने तिसां तिया वैबले यानंनिसें स्वेबले छयने न्यकू निपु बुया वै च्वंगु थें च्वों । लुँयागु प्यकं लागु जंत्र मोतिया झुप्पा कखाय्गु, टपं सुइगु नं चलन दु ।

थन सकलें संयत्त सां थुमिनं जाति तःगु मछि दु । तर झी थें जा केयागु जाति मखु; भाय्यागु, वसःयागु, थाय्यागु, स्वभावयागु जाति भेद थन दु । लहासाय् च्वोंपिनिगु भाषायात शुद्ध ल्या ख्याना तल । मेपिं खाम्बा, सिलिम्बा, होरवा, आमदो, छ्यामदोपा, गोलक जातित दु । थुमि थःथःगु भाय् दु । मेमेपिं स्वेबले लहासायापिं भचा सभ्य खने दु । चाल चलन बांला, शान्त जू । थ्व देशे भारादारत लहासायापिं हे जक दु ।

खाम्बात साप सुरा, न्हागु ज्याय् नं तयार, थ्व देशे व्यापारे कोशिशं याईपिं व तःमिपिं थुपिं हे जुया च्वन । आमदो, छ्यामदोत नं थुपिं थें खः ।

होरवा व गोलक धयापिनि साप तं मभिं । थुमिके बुद्धि नं मदु । तर थुपिं थःथःले साप मिले जू, न्हाथाय् वोंसां सकलें मिले जुया वनेगु चलन दु । शरीर बलागुलो खाम्बा, आमदोयां लिपा थुमि हे खः ।

गोलकतय् तिसां तीगु चलन साप गजव ।

बहयागु बारचा थें दय्का, सँय् घाना, जन्धुली क्खाया तय्गु थुमि साप तद्धंगु तिसा जुयाच्वन । थुमिसं यचुक च्वने धैगु सिहे मस्यू । ख्वा गुबलें मस्यू, वसः नं सदां हाकु, नैगु नं अथे हे बांमला । थ्व देशे दकले जंगलि जाति थुपि हे धाय् माः थुपि स्वेबले लहासा (तिब्बतया राज-धानी-नेपालया कान्तिपुर थें) यापि साप बांला ।

लहासा देशया तद्धंगु बजारयात 'पाकोर' धाई । झी नेवात सकलें थन हे धासां ज्यू । खालि छह निह जक पिने ला ।

झी नेवात वाहीक थन विदेशया व्यापारीत चिनियात छथो दु । भारत सरकारया मनूत व मुसमांत दु । तर मुसमांत थनया हे बासिन्दा जुया भोट सरकारया गैति जुइ धुंक्पिं जक । मेपि अन्तर राष्ट्रीय अड्डाया कर्मचारी जुया वैच्वोंपिं हे जक हिन्द सरकारया मनूत दु ।

पाकोरं करीब निगु मील ति पाक छगू अस्पताल दु । थुक्रियात "धिकिलैका" धाई । न्हाहसिया वासः याय् मासां थन हे वे माः । वासःया दां पुले म्वो ।

नेवात व चिनियातसें विदेशं थन हया मी हैगु मुख्य माल ताल कापः, चिनिया च्यादी (च्या ग्वाराचिनातःगु), इयाले तय्गु न्हाय्कं, विष्कुट इत्यादि खः । लहासां तँय्, कस्तुरी, जन्तुतय्गु छयंगू, व च्वामो कया पिने विदेशे मी है छिपि-छुंया आकार, तर तद्धिकः, सँ ताहाकः । होपा-धों थें च्वों, तर सँ ताहाकः । वका-लखे च्वनीपिं छगू प्रकारया जन्तुत । थुपि सँय् मुलुके हे जक यक खने दु । च्वामो सा-मेया आकार वो । थ्व सकसिनं खंगु हे है । थुमिगु न्हिप्यं हे 'च्वामो' खः । थन दकसिवे आपा दुगु व्यापारया मुख्य वस्तु ला तँय् हे खः ।

लहासा तीर्थ धासां, देवस्थल धासां मुख्य गुम्बा विहार खः थन मुख्यगु गुम्बा स्वंगू दु—सारा, धेपुं, गदें । मेगु फुक्क गुम्बात थुक्रिया हे कचा मचा खः ।

पाकोरया दुने छगू तद्धंगु बही दु । थन मुख्यह्य द्यो शाक्यमुनि बिज्याकातःगु दु । करुणामय, जोगिनी व बोधिसत्त्वपिं नं बिज्याका तःगु दु । छें नितें जा ति —झी नेपायागु जा शायद पेत जा हे जुई । थन दँय् छको लहासाय् दक वडेत मुं वेमाः । थुपि न्हापा जा २१ द्यो दु धाई, तर थौंकन्हे २४ द्यलं नं भचा अप्पो हे है । धर्म याइबले थुपि सकलें थ्व बहीया दुने च्वना धर्म याइगु ! आसाधारण पाठकं नं विचारयाना दी फु कि थ्व बही गपाय्धं जुई । थन विजुलि मदु । ततः प्वागु देवा चां न्हीं उगु हे तालं मद्दिक च्याका तै । खासि थें च्वोंगु देवा, द्यः लू वैपिनि सदां थेल थेल । उकीं द्यः फुइ धैगु भय नं मदु ।

थन बौद्ध विहारत सिवाय मेगु धर्मया देव मन्दिर छुं मदु । केवल मुसमांजाति छगू-यागु चिकिचा धंगु मसजिद छगू दु ।

थन बौद्ध भिक्षुपिं २६ द्यो, २७, द्यो ति है । थुपि सकलें उत्थें मजू । थुपि मध्ये छगू दल हारां (मुल्याहा)पिं दु, थुमित 'धोपतो' धाई । मेगु शील वानपिं भिक्षुया छगू दलयात 'लामा धेबा' धाई । थुमिके न लोभ दु, न क्रोध । धर्म पुरुषार्थवान जुजुं लिपा थुपि हे मध्ये छह ततःधंपिं लामा जुया वै ।

थनयापिं भिक्षुत व भारतीय भिक्षुतय्गु तुलना यायबले फरक यक दु । भारतीय भिक्षुपिके सुघर सफाई दु, उखें थुखें धर्म प्रचार याय्गु कोशिश दु, पंच शील पालन याकेगुली जोर दु; लहासायापिके थुपि मध्ये छुं हे

दु थें मच्चों । वसः स्वोसा खिति वःवः था,
ला मदय्क मगा । तर कुँ, मद्य मत्वो, ब्याहा
मया, साक्क भिक नय्गुली लोभ मदु, घोया
उपरे तद्दंगु विश्वास दु । उकें थुपि मध्ये पुरुषार्थ
वान्पि नं खने दु । सुनानं याय् मफुगु ज्या
थुमिसं याना हैगु । धर्मं साप विश्वास दु ।
धर्म याना हे वा वेका बीफु, छुं देशे उपद्रव जुया
च्चोंसा धर्मया जोरं हे त्याकेत स्वैगु, तर
थुजागु ज्या भारतीय भिक्षुपिनिद्वारा जूगु
झीसं मखं ।

श्व लहासा देशे व्यापारया श्री गणेशयापि
नेवात खः* । नेपाल व लहासाया व्यापार सूत्र
सर्वप्रथम स्वाकूह्य श्री सिंहसार्थबाहु खः । लहासा-
या लागी अन्तर्राष्ट्रीय व्यापारया पथ प्रदर्शक
श्वसपोल हे जुया चवन । वसपोल्यागु जीवन
चरित्रं श्व खं बांलाक हे सी दु । वसपोल्या
स्मारक थौं तकं लहासाया पाकोले मौजूद दनि ।
चीभा छयः दय्कातःगु दु । संय् भाषां थुकियात
'कानि कुस्यो' धाई ।

थन नेवात दःसां न्हापा नेपाल सरकार
पाखें छुं अड्डा मदु । सरकारिया अड्डा हाल
साले हे तिनि दत । न्हापा छुं मुहा छिने याय्
मासां थाकलि थाकलि विद्वान्पि चवना पंचायत
याना मुहा छिने याइगु । थौंकन्हे नं अड्डा छुं
मुहाया ज्या यासां दश थाकलि (थकालि ?)
धका दुनियांदारपिनिगु सहि छाप काय् माः ।
थौं कन्हे दश थाकलि धका नां जक दनि, सहि
याइपि न्हय्हा हे जक दु । लहासाय् नेवाते
पाला (गुठी) धैगु दु । थौंकन्हे श्व न्हय्गु

*महापण्डित् राहुलजीया "मानव समाज"
सफूया अनुसारं थुखे नेवा व्यापारीत वोगु द्रोछि
ति दँ दत ।—सं०

दनि । (१) च्यातंग्या पाला (२) छुसिस्या पाला
(३) धोडस्या पाला (४) इवाला पाला (५) तरुंस्या
पाला (६) लहाकं पाला (७) कुंपाला । श्व न्हय्गु
पालाया मनूतय्त पाला कतः धाई । याय्मागु
सहि श्वहे गुठियारं (सदस्यं) याई । छगू छगू
पालाया छह छह थःथः छः स्थापना याना तःगु
दु । श्व छःयात लहासा पाला आजु धाई ।
दश थाकलि धैगु शब्दं झीसं आ याउँक हे अनु-
मान याय् फु कि न्हापा थुजागु पाला झिगू दु
ज्वी । श्व झिगू पालाया झिह थाकलि हे न्हापा
मामागु फुक्क ज्या याइगु । थौं तकं नं गनं संय्
सरकार पाखें पतला लामाजुयागु जात्रा यात
बा गनं लामाजु सवारी जुइ मासां नेपाल सर-
कारया वकील सम्वेब नापं थुपि नं वने माः ।
थथे वनेबले साधारण पोशाकं पुना वनी मखु ।
संय् लनं फिना, ह्याउँगु तुपलि पुया, संय्
गा व्वहले पाछाया वने माः ।

थन सकल नेवातसें थौंतक नं नेपालयागु
हे दस्तुर अनुसारं पूजा पाठ विधि चले याना
वया च्वंगु दु । थन नेपाल सरकारपाखें गुगु
अड्डा च्वं च्वोंगु दु, उकिया नामं दँय् छकः
मोहनीया भवानी पूजाया फुक्क ज्या श्व हे न्हय्गु
पालां पालंपा याना पो फया ज्या चले याना
बी माः । अड्डाया भवे न्यासां थुपि दश थाक-
लिपित न्हाप्पां च्वे तथा नके माः । थन थुमिगु
मान साप दु । थुजागु रीति रिवाज थन आपा
हे चले जुया वया च्वंगु दनि ।

लहासा देशंपिनि धुंकार धया थाय पहाड
चोका पाको छगू दु । श्वेत झीसं "सिकापाको"
धाई । श्व पाको सुरथबज्र गुभाजु दय्का थकुगु
खः । व गुभाजुं थन श्री गुह्यश्वरी आराधना
याना बिज्याका थकुगु दु धाई । श्व पाको झी

नेवाते साप तद्वंगु तीर्थ स्वः । थन वनेत साप
थाकु । पहाडया च्वका जूगुलिं लँ दय्कातःगु
मदु । मुश्किलं थहाँ वने माः । थन वंपि
गुलिं लँ खना ग्याना लिहाँ वोपिं दु, गुब्बं
वना ज्वर वेका वोपिं नं दु । थन थ्यंका
दुने दुहाँवने वले मनूत १५।२० ह्य च्वने ज्यूगु
गुफा दु । अनं हानं दुहाँवनेगु हो छहो दु ।
श्व हतं दुहाँ वनेत कबुसां पुया नुगःपां चुया
वने माः । दुने चिकी कूगु गुफा दु । थन
गा छगा दु । श्व गाले हे गुह्येश्वरी बिज्याना
च्वंगु धाई । श्व गा न्ह्याबले लखं जाया च्वनी ।
मनू १५।२० ह्य ति न्ह्यंगु गुफाया थाय् ल्वहं-
यागु थां गुंगः दु । श्व पिच्चुसे च्वो, सर्पया
बुखू थें बुट्टा दु । थुकीयागु नं छगू बाखं
दु । —

सुर्थबज्र गुभाजुयात छकः सँय् तोबां
लिना जुल । सुर्थबज्र बखं जुया व पाकुई दुहाँ-
वन । तोबा सँय् ब्वहरि जुया ल्यु वंछ दुहाँ-
वनेत प्वाले मन्थान । अले सर्पया रूप कया

दुहाँवन । सुर्थबज्रयात आखिर परे जुल ।
श्री गुह्येश्वरीया आराधना यात । गुह्येश्वरी
बिज्याना सर्पयात गुकू थला बिल । वहे गुत्वा
श्व थां स्वः धैगु न्यने दु । थुकें नं ल्हासालिसे
झी नेवा जातिया न्हापांनिसें सम्बन्ध दुगु
खनेदु ।

थन ल्हासायापिनि धर्म याइगु किसिम
अनेक दु । ध्यान, जप याय्गुली साप जोर
दु । तुलना याना स्वोसां झी नेपा व ल्हासाय्
आपा फरक मदु । तर आ नेपाले पश्चिम-
पाखेयागु फसं कःगुलिं ला बा थाकुचागुलिं ला
मस्यु आपास्यां थःथःगु आचार हे नं तोता
हैच्वन । सुथे ५/१० मिनेट बिक याना गागु
नित्याचार हे नं तोतुंपिं दत । सिंहसार्थ बाहु,
सुर्थबज्र गुभाजुपिसं श्व हे आचार व धर्म
श्रद्धा विश्वास तथा ज्या याना थौं तकं नेपालयात
गुलिखे खँय् ज्या छिना च्वन । थुगु हे ताल
झीगु जुल धासा मस्यु कन्हेसंनिसें थुमिगु गुण
लुमंकीपिं हे नं दे न मदै ।

लुम्बिनीयात

—श्री मधुकर

स्वर्गया स्वः राहदानी छागया वलि बीगु नं
धैगु गीतं श्वोगुलिं नं फुक्क यज्ञस्थल थन
लुम्बिनी, थौंया दिने छं गुह्य बिया न्हापा छकः,
थौं व बी मफुला द्रलं द्रो शिशिर फूसां आ छकः ?
छागया पलिसां फुना च्वन थौं मनू गुलि छं मचा,
शान्तिया न्ह्यो वानि थें च्वो छं, जिपिं हालां छु चा !

विश्वन्तरया विदा

—श्री "हृदय"

(छगूगु दृश्य)

(छन्हु वहनी मन्दिरा रानी छम्ह सखी
नाप थः अन्तपुरे)

मन्दिरा—सो सखि, अन खापा सः वः,
कुमार बिज्यात ला ?

सखी—मखु, फय् वःगुका, छाय् हथाय्
चायाः बिज्यानागु ! कुमार गन बिज्याइ धका !

(आखालं सः)

मन्दिरा—आःला खः सो सो ।

सखी—राज सभाय् छु ज्या जुयाः च्वन
ज्वी, उकी भचा लिबात ज्वीका, थन मबिज्यासे
गन बिज्याइ, पलख ला धैर्य यानाः बिज्याहु ।

मन्दिरा—धैर्य, गुलि धैर्य ! द्यो बाचा
जाइन अज्ज धैर्य, थौं छगू छुं तःधंगु कारण दइ,
थपाय्चो लिबाःगुया, हा हा ! (नुगले लहा तयाः
सखीया मुले भोखीगु)

(हिक्कु हिक्कु ललं सखीया मुने भोखीगु)

(विश्वन्तर द्वाहाँ वयगु)

विश्वं—छाय् प्रिये ! थ्व अभिनय ?

मन्दिरा—(छ्यो ल्होना फेत्तुनाः) हरे,
थपाय्धंगु राज्यया राजकुमार जुया नं गथ्य नारीया
हृदय म्ह मस्युगु नाथ, गुगु मिसातय स्वभाव
खः व हे छलपोलं स्वे अभिनय !

विश्वं—(भचा शुष्क हास्य यानाः) गो प्रिये
जि गन राजकुमार खःनि धका !

मन्दिरा—(आश्चर्य चायाः) छाय् नाथ !
छलपोल राजकुमार मखुत, थ्वया अर्थ छु ?

विश्वं—(मन्दिरा नापं फेत्तुनाः) अर्थ थ्व
हे कि प्रिये, सीमान्ते वनाः गुगु जि दान याना

थ्व अप्रकाशित विश्वन्तर नाटकया निगू दृश्य ।—

वयागु खः व खं प्रजापिं व मन्त्रीपिं सकलें
तंम्बेकाः 'जितः पित मद्युस्य मज्यू धका बुबायाथाय्
बिन्ति याःवल, उकी जि नं स्वेच्छा पूर्वक त्याग-
पत्र यानाः ब्रंकवने वन्य धका वया । छं माजु
बाजुया सेवा यानाः मचात निम्ह बांलाक बिचाः
याना च्वं ।

मन्दिरा—(सत्तिक वनाः) छाय् नाथ, जि
छु अपराध यानागु दु धका जितः जक वाना
थक्यगु ? अथवा जि मिसातयगु कर्तव्य मस्यु
धका ह्येक्य त्यानागु लाकी ?—

विश्वं—आम खँ खः प्रिये, अथ्य नं छंगु
आम कोमल शरीरं बनया दुःख सहयाय् फइ
मखु, उकीसनं छु नं वेव थ्वमचात निम्हस्यात
सुनां बिचाः याइ ?

मन्दिरा—छाय् नाथ, थुमित नं अन नापं
व्वना यंक्य मज्यूला ?

विश्वं—गथ्य यंक्यगु व बने प्राणेश्वरी,
थज्यागु राजभवने तथाः आनन्द पूर्वक अनेनेगु
न्याबःसा बियाः मिहत्तिकाः तयापिं वालक तयत
अन झीसं छु यानाः ह्येकाः तयगु ?

मन्दिरा—छाय् अन जक थन दुगु वस्तु
छु मदइ धका, नय त्वने छने ला द हे दइ ।

विश्वं—उकी हे ला कष्ट ज्वीगु प्रिये,
थन थेंज्यागु नाइस्य नाइस्य च्वंगु लासा फांगा
थन थेंज्यागु साः साःगु नयगु वस्तु थन थें
झः झः धागु तिसा वसः अन गन दइ धका ।

मन्दिरा—खः खः का, आमथ्य ह्येकाः
बिज्याय् माःला, बनयागु आनन्द जि हे जेक
भोग याः वन्यगु धका आज्ञा जूसा जि हे
ज्यू नि ।

विश्वं—(निहलाः) गुलि अखः खं, बनया

आनन्द लाकी दुःख ?

मन्दिरा—गध्य ज्वी दुःख, थन राज भवने नायू नायूगु लासाया थासे अन कोमल कोमलगु स्वांया लासा लाय् मदइला, नाना रत्न तिसां तीगुया पल्यसा नखाः नखागु स्वांमालं क्खाय् मदइला, विशेष यानाः राज भवने सुथ न्हापां बन्दी जनपिनिगु संगीतया शब्द न्यनाः न्हालं चायक्यया पलसा द्यो त्वीत्वी धायव कोकिलादि पक्षीतयगु सलं दने दइगु गुलि जक आनन्द ज्वी !

विश्वं—अय्सा आः छु धया अले छं ?

मन्दिरा—छु धाय् नाथ प्रत्येक मिसां छु धाइ व हे जिगु विन्ति, मचात निम्हं ब्वना जि नं नापं हे वे, अन परे जुया वक सुख दुख झीपिं निम्हं जाना भोग याय्, अज्यागु घोर वने जिप्राणयात याकःचा छुया जि जक थन छु यानाः च्वन्य !

विश्वं—वँ हे वन्यगु जूसा नुँ, मांया थाय् छको नं न्यना वे ।

मन्दिरा—बिज्याहुँ ।

(निम्हस्यां निम्ह मचात' बुयाः वन्यगु)

निगूगु—दृश्य ।

(उखुनु हे चान्हे मांम्ह महारानी अन्तपुरे विश्राम यानाः च्वंगु । सखीपिसं सेवा याना च्वंगु)

महारानी—(सखीपिन्त स्वयाः) मखु, थौं राजसभाय् छुया कोलाहल, यक हे मनूतय्गु सः तय् दु, अपायचो छुया हूल हूल ।

वम्हम्ह सखी—मस्यु महारानी, प्रजापि आपाः हे विन्त याय् धका वल धाल छु खँ थें मस्यु ।

(विश्वन्तर द्वाहाँ वेगु)

विश्वं—यमा !

महारानी—वा पुता वा, छंगु हे खँ लुमंकाः च्वनागु सीमान्तं गुगिलं थ्यन ? लँ ला छुं छां मजू मखाः ?

विश्वं—(भागि यानाः) छलपोलया आशी-वीदं सकुशल थौं निहने तिनि थ्यंकः वया, नाप नापं आः हाकनं बनान्तरे वन्यत विदा नं काः वयागु । आशीवीद बिजा बिज्याहुँ थ्व अभागी पुत्रयात, थ्व जन्मे छलपोलपिनिगु छुं सेवा याय् मफुत, कन्हे हे प्याहाँ वन्यगु निश्चय जुल :

(काय्या लहाः ज्वना म्हाय् बुयाः मन्दिरा द्वाहाँ वेगु)

महारानी—अय् छ नं थन चान्हे छाय् ? (जालिकुमार ब्वां ब्वां वया कथं महारानीयात घय प्वीगु । मन्दिरां महारानीया पालि भोप्वीगु)

महारानी—य पुता ! जि छय (घय पुनाः चुपा नयगु)

विश्वं—व नं नापं हे वेगु धाल माँ ।

महारानी—छाय् छु खँ जुल धका थ्व पापी मां वाय् लना ?

विश्वं—खँ थ्व हे जुल कि, जि सीमान्ते वनाः किसि दान यानाः वल धका प्रजापिं फुक्क तंम्वेकाः राज सभाय् वयाः बुबायाके 'जित देशं पित छो मखुसा अपि सकलें देश तोताः मंगु देशे च्वं वन्य' धका धाःवल, उकीं जि त्यागपत्र यानाः बंक बने वन्यगु निश्चय यानाः वया, चरणया दर्शन याय्गु थौं हे तक जुल (पालि भोपुइ लनेगु)

महारानी—(काचाक छुयो ब्वनाः लहोनाः जव लहातं पित्तु पियाः) पुता, छाय् बनान्तरे

वन्य माःगु, थन हे अन्तपुरे च्वनाः च्वँ, सुना
नं खनि मखु, थन वयाः प्रजापिसं माःवे नं
फुगु मखु, जितः वानाः वन्यगु खँ लहाय् मत्य
पुता !

विश्वं—प्रजापिनि मये धुंका छल कपट
यानाः श्व राज्ये च्वन्यगु इच्छा मदु, धर्म नं
मखु। उकीं विदा बिया बिज्याहुँ, जि न्हागु
जूसां वन्यगु जुल ।

महारानी—छु हृदयं विदा बीगु.....
(हिकुक लनाः कृष्णाजिनि स्वयाः मिखाय् स्ववि
वेकाः हानं जालिकुमार घय पुनाः) पुता, माताया
ममता जि गध्य तोत्य,.....श्व अपत्य
स्नेहया खिपः व त्यागया क्यँचि गध्य चाय्
पुता !

विश्वं—छुयाय् मां, जिगु पारुखं छलपोल-
पिन्त दुःख सिंवाय सुख गबलें हे मजू खनी
न्हापा नं सन्तान मदु धका दुःख धाल, आः
जन्म जुया नं जन्म काःछि दुःख हे बिया
च्वन मा !

महारानी—पुता छंगु छुं अपराध मदु,
श्व ब्याक दिन दशाया प्रभाव खः, अश्य नं
पुता. छिपिं मदय्काः श्व लाय्कुली छु याना
जीवन हनाः च्वने, श्व वाल्मूर्य समानपि
(जालिकुमार कस्सिक घय पुनाः) मचात मदय्काः
श्व मिखा गय कनाः च्वने, हानं श्व लक्ष्मी
समान भौमचा मदय्काः श्व धुकू गय पियाः
च्वने, पुता श्व खँ छता लहाय मत्य,.....
(हिकु हिकु लनाः तीजक जालिकुमार तोत्यगु)
विश्वं—(जालिकुमार लहातं ज्वनाः) छु
याय् माँ थुगु जन्मे झीगु सम्बन्ध थन हे
तक जुल ।

(भागि यानाः लिचिल्यगु)

मन्दिरा—(भागियानाः) यमा जि नं वन्य ।
(मचात ज्वनोः निमहं तीजक वनां च्वन्यगु)
महारानी—पुता ! पुता !! पुता !!!
(मूर्च्छा, दासीपिसं सेवा उपकार याय्गु)
धकिं तोप्वीगु

अपूर्वगु दिन

—श्री धर्मरत्न “यमि”

“सिचुक फर्फर फय् सन राहुल !
अति अपूर्वगु सौरभ नं वल,
कनक वर्ण समानगु जः वल
जिगु मने अल्य पुष्प ह्या वल ।
विरह जीवन थौं जुल मंगल,
गुलित स्वच्छगु स्वो मन-मन्दिर,

प्रकृति नं गुलि रम्य जुया वल,
जगस थौं जुल ज्वी शुभ मंगल ।”
थुलि धयाच्वन थास श्व सुन्दर
गगन वाणि वया थुलि धा वल—
“कुटिल-कूटह मार बुकाः जुल
‘सुगत’ थौं छिमि जीवनया बल ।”
स्वांयाः पुन्ही

सभाया छे

—श्री न्हुच्छेबहादुर बज्राचार्य

भाग्यवस्र ह्विगः छह्य पुलांहा अनुभवीह्य सदस्य नापलात । वेकः नं धाल-गुगुं सभाया सदस्यतय् उजागु हक दे मखु, गुजागु कि दाजु किजाया थःगु छेया सम्पत्ती दैगु ख । न व सभाया सम्पत्ती सदस्यया व्यक्तिगत छुं हक दे, न इमिसं इना काय फे । व केवल सामूहिक सम्पत्ति जुई । व हानं जित निः शंक ज्वीक यथार्थरूपं सदस्यया कर्तव्य नं कन । एके जि छह्य न्हूह्य सदस्यया रूपं सभाया न्हूगु छेया बारे छगू विचार प्रकट याय् यना । गुगुयात कार्यकमिटिं सम्पूर्ण मखुसां छुं भचा ध्यान तै धैगु आशा दु ।

धर्मोदय सभां हाले हे तिनि ३००००) दामं कालिम्पोंगे छे छखा न्यात । छे साप बांला-नित जाचा, कठा नं माच्छि दु । एक दम इंग्लिस स्टाइलगु-स्वेबले यै पुसे च्वंगु । थ्व छेया इयालं छकः स्वेबले मानो लखपति महाजन थें च्वनिगु । थौं थ्व हे न्हूगु छें झो धर्मोदय सभां चलेयात्त । थपायखागु छे चले याय् फुह्य थ्व सभा अवश्य नं प्यंगु न्यागू लाख थुवा ज्वी । लच्छिया ह्य नं द्रोछि ति आम्दानि बुह्य ज्वी । थ्व छेया लच्छिया खर्च कमसेकम दुइले निगः शून्य अवश्य थ्यनी । वलि दां तु म्हु थुगुसीयागु वंगु वार्षिक रिपोर्टे पिहाँ वःगु मखुनि । तर विश्वस्त सूत्रद्वारा न्यनागु दु कि थौं कन्हे धर्मोदय सभाया धुगू वःला मजू ।

आम्दानि नं कम छु दहे महु धासां ज्यू । धर्मोदय पत्रिका छगुली नं दाय् माः धागु न्यना, सफूत छापे याय्गु नं सुस्त हे । थ्व निगू तोता मेगु धाय्गु छु वया आम्दानि ? गुकथं व छे चले याईगु खः, थ्व खँय् आश्चर्य जुया- च्वना ।

कार्य कमिटिं छु विचार यात । शायद कार्य कमिटिया सदस्यपिं ला भन्तेपिं हे खः । उकी दुने कोषाध्यक्ष छह्य हे जक गृहस्थी खः । भिक्षुपिनि गृह विषयक ज्ञान कम जूगुलिं ला मस्यु कार्य कमिटिया विचार थ्व छेया बारे कम जूगु । थुकिया भविष्य ग्यानापु ज्वी थें च्वों । आ हे स्वंगू छात्र वृत्तियां निगू ज्वी धुंकल, लिपा छगू नं मदैगु ला ?

आ थउँ कन्हे सभां गुलि ज्या याना च्वंगु खः, उलियात ला न्हापा कया तःगु मणि वीलिङ्गे च्वंगु कोठां हे चले जू । सम्पादक निह्य ति नं च्वनेत गा । आयात् अन हे च्वना चले याना, न्हूगु छे बालं बी मज्यूला ? कमसे-कम १५०१ ति बाः ला वहे वै । थुकथं जूसा ज्वीगु खर्च नं वचे ज्वी, हानं आय नं छुं वया च्वनी, अले याय् फे धर्मोदय सभां परोप-कार !

थुलि विचार छह्य सदस्यं प्रकट याय्गु अधिकार सम्म दै ला धैगु विचारं थौं थ्व विन्ति याना । भूल उचा नीचायात क्षमा फूने ।

पधान सुत्तं

१०७०

अनुवादक—भिक्षु अमृतानन्द

न्हु आनन्द भिक्षुया मने—“सारि-
पुत्र मौद्गल्यायनादि श्रावकपिनि
प्रब्रज्याया कीर्तन यानातःगु दु ।
तर तथागतया प्रब्रज्याया वारे

थौतक सुनां नं कीर्तन यानातःगु महु । यदि
जि उगु षगु विषये व्याख्यान छगू बिल धाःसा
अवश्यमेव सकसितं लाभ ज्वी” धैगु कल्पनां
वास काल । थुकिया परिणाम, छन्हुया दिने
श्रावस्ती च्वं पि सकल भिक्षुपि मुना धर्मया चर्चा
याना च्वंगु बेलस थः स्वयं अन बिज्याना भगवान्
बुद्धया प्रब्रज्याया वारे महत्त्वपूर्णगु भाषण बिया
बिज्यात ।

थ्व बेलस तथागत सम्यक् सम्बुद्ध थःगु
‘गन्धकुटीसं’=कोथाय् आराम कया बिज्याना
च्वंगु खः । वसपोलं, आनन्द भिक्षुया भाषण
द्वारा श्रोतागणपि प्रफुल्लित जुया च्वंगु कारण
दिव्य ज्ञानं सीकाः थथे मती लवीका बिज्यात—
“प्रब्रजित जुये धुँसेली निर्वाणया लागो जि आपालं
कष्ट भोग याना तपश्चर्या याना । यदि जि
थुगु खँ नं इमित व्याख्यान न्यंकल धाःसा
अवश्यमेव इमित लाभ ज्वी, उपकार ज्वी ।”

अले वसपोल, भिक्षुपि मुनाच्वंथाय् धर्म
सभाय् बिज्यात । बिज्याना अन लायातःगु
आसने फेतुना बिज्यात । तथागत जक अन
सभाय् ध्यने वं भिक्षुपि सकले चुप जुया च्वन ।
अले भगवानं भिक्षुपिके ‘छु खँ जुया च्वन’
धका न्यना बिज्यात । भिक्षुपिसं जुको खँ बिनित्ति
यात । भगवानं वहे खँय् स्वाना—“भिक्षुपि, उगु
प्रकारं गृहत्याग याना निर्वाणया लँपु मामां नेर-
ञ्जरा नदीया तीरे च्वना जि अनेक दुष्करचर्या
याना तपस्या याना” धका खँ छुना बिज्यासे
निम्न सूत्र भाषण याना बिज्यात । उकिं सूत्रया
प्रारम्भे ‘तं मं पधानपहितत्तं’ धका आज्ञा जुया

बिज्यात ।—

तं मं पधानपहितत्तं नदिं नेरञ्जरं पति ।
विपरक्कम्म झायन्तं योगक्खेमस्स पत्तिया ॥१॥
भिक्षुपि ! थुगु प्रकारं निर्वाण मामां जि
नेरञ्जरा नदीया तीरे ध्यन । अले जि अनच्वना
संयोजन मुक्त जुया क्षेम प्राप्त याय्या निर्मित्त
अनेक प्रकारं वीर्यं याना ध्यान याना ॥

(वसपोल अन तपस्या याना च्वंगु बखते
छन्हुया दिने वसपोलया मने थथे जुल—“आहारया
चिन्ता जुया च्वँतले जीवया आशा नं दया हे
च्वनी । जीवनया आशा माया काइम्हसिनं निर्वाण
प्राप्त याय् फँ मखु ।” थथे धका वसपोलं छँसि
नसँ निराहार-व्रत पालन यात । थुगु प्रकारं घोर
तपस्या याःगु खना ‘थ्व सिद्धार्थ जिगु बन्धनं
प्याहाँ वनीन थ्वैत थथे थथे धया लिगने माल’
धका मती लवीका मार, बोधिसत्त्वया न्होने वल ।
उकिं धाःगु करुणा चाइपुसे च्वंक मारं धाल धका)

नमुची करुणं वार्च भासमानो उपागमि ।
किसो त्वमसि दुब्बण्णो सन्तिके मरणं तव ॥२॥
सहस्स भागो मरस्स * एकंसो तव जीवितं ।
जीव भो जीवितं सेय्यो जीवं पुब्बानि काहसि ॥३॥

थ्व बेलस (भिक्षुपि !) नमुचि मार वया
कन्नाचाइपु थें च्वंक खँ पिकया जितः थथे
धालः—सो बोधिसत्त्व, छ तस्सतं गंसि ज्वी
धुंकल छंगु बांलागु शरीर वर्ण विरुप जुल, छंगु
मरण न्होने थ्यंकः वया च्वन ॥

दोछिब्बे छवो जक छंगु जीवनया आशा
दनि, भो बोधिसत्त्व, प्राणया रक्षा याष्गु स्व
प्राण दया च्वन धाःसा आपलं पुण्य याय् धै ।
चरतो च ते ब्रह्मचरियं अग्गिहुत्तं च जूहतो ।
पहूतं चीयते पुब्बं किं पधानेन काहसि ॥४॥
दुग्गो मग्गो पधानाय दुक्करो दुग्गभिसंभवो ।
इमा गाथा भणं मारो अट्टा बुद्धस्स सन्तिके ॥५॥

ब्रह्मचर्यं पालनं याना होमं यात धाःसा
छन्त यक्को पुण्यं प्राप्तं जुई । थाकुक्क (थुकथं)
चर्या यांनां छन्तं छुं प्राप्तं ज्वी मखु ॥

ध्व मार्गं अतिकं दुर्गमं, शरीरं व मन-
यात आरामं मवीकं गुबलें हे निर्वाणं प्राप्तं ज्वी
मखु ।—थुलि गाथा (=श्लोक) धया नमुचि मार
भगवान्या न्होनेसं दना च्वन ॥

तं तथावादिनं मारं भगवा एतदं ब्रवि ।—
पमत्तबन्धु पापिम येनत्थेन इधागतो ॥६॥
अणुमत्तेनऽपि पुब्बेन अत्थो मय्हं न विज्जति ।
येसं च आथो पुब्बानं ते मारो वत्तु मरहति ॥७॥

अले व मारयात भगवानं थथे आज्ञा
दयका विज्यात—हे प्रमत्तबन्धु पापी मार, गुगु
निर्मितं छं जितः थन वया पुण्यं या धका धाल
व भवगामि पुण्यं जितः रतिमात्रं नं माःगु मदु ।
गुम्हसितं थजागु पुण्यया आवश्यकता दै वैत
धका छं वना धाःवने योग्य ॥

अत्थि सद्धा ततो विरियं पब्बा च मम विज्जति ।
एवं मं पहितत्तंऽपि किं जीव मनु पुच्छसि ॥८॥

हे मार, गुम्हसिके अनुत्तरगु शान्ति पदे
अद्धा मदु अथवा दुसां मं अलसी हीन वीर्यं,
हानं गुम्हसिके अद्धा वीर्यं दुसां प्रज्ञा मदु,
उम्हसिके धका जीवनया बारे खँ न्यने बांलासिबे,
जि, गुम्हसिके अद्धा, वीर्यं, प्रज्ञा स्थिर दु
हानं गुम्हस्यां प्राणया आशा रतिमात्रं मकासे
उद्योग तदस्या याना च्वन; उम्ह जि थें ज्याम्हसिके
जीवनाशाया खँ न्यने वा कनेगु निष्फल ॥

नदीनमपि सोतानि अयं वातो विसोसये ।
किं च मे पहितत्तस्स लोहितं नृपसुस्सये ॥९॥

ध्व वायु धातुं गपाय् गपाय् धंगु खुसि-
यात हे जा सुका छो धाःसेली, जि थुगु प्रकारं
घोर महातपस्या याना च्वनाम्हसिया शरीरे हि
सुना वनीगु छु आश्चर्य !

लोहिते सुस्समानम्हि पित्तं सेम्हं च सुस्सतु ।
मंसेसु खीयमानेसु भिय्यो चित्तं पसीदति ।
भिय्यो सति च पब्बा च समाधि मम तिट्ठति ॥१०॥

हि गंसेली छसिनसें पित्तं न्हि नं गना
वनी । तर थथे जुल धका जिगु चित्ते रतिमात्र
हे विस्मात मजू वरु झन् अपो जिगु चित्त
प्रसन्नं जू । थुलि जक ला, स्मृति प्रज्ञा, समाधि
नं झं झं बढे जुया वो ॥

(थुलि धाय् धुंका उत्तरोत्तर मारयात
थःगु चित्तया शुद्धता क्यना विज्यासे भगवानं
थथे आज्ञा जुया विज्यात)—

तस्स मेवं विहरतो पत्तस्सुत्तमचेदनं ।
कामे नापेक्खते चित्तं पस्स सत्तस्स सुद्धतं ॥११॥

हे मार, छं स्वेबले जिगु चित्त साधरण
जनपिनि थें ताःज्वी, जिगु चित्तयात ध्व चर्या
द्वारा छं दुःख जूगु मदु । न जिगु चित्ते अन्य
साधारण मनुतय् थें—दुःख ज्वी बले सुख, चिकु
बले लुमु, तानो बले सिचु, नेपित्या बले नयेगु,
प्याचा बले त्वनेगु आशा जू । थुजागु कामना
जिगु चित्ते मदु । खं ला छं जिगु चित्तया
विशुद्धता !

(थुलि धया भगवानं 'छं याइगु रचना
जिं स्यू, छंम्ह सैन्यत जिं बांलाक म्हस्यू' धका
थःगु निर्भीतता व दृढता क्यना विज्यासे थथे
आज्ञा जुया विज्यात)—

कामां ते पठमा सेना दुतिया अरति बुच्चति ।
ततिया खुप्पिपासा ते चतुत्थी तण्हा पवुच्चति ॥१२॥

पञ्चमं थीनमिद्धं ते छट्ठा भीरूप बुच्चति
सत्तमी विचिकिच्छा ते मक्खो थंभोते अट्टमो ॥१३॥

१२-१३—छंम्ह प्रथम सेना काम खः ।
द्वितीय सेना अरति (=कुशल धर्मे इच्छा मदैगु)
खः । तृतीय सेना प्यास (=नेगु त्वनेगु व
जीवन वृत्तिया आशा) खः । चतुर्थ सेना तृष्णा

खः । पञ्चम सेना अलसिपन खः । षष्ठम
सेना ग्याफरता खः । सप्तम सेना सन्देह खः ।
कपटि, अहंकार आदि अष्टम सेना खः ॥

लाभो सिलोको सक्कारो चिच्चालद्धो च यो यसो ।
यो चत्तानं समुक्कंसे परे च अवजानति ।१४।

एसा नमुचि ते सेना कणहस्साभिप्पहारिणी ।

न तं समूरो जिनाति जेत्वा च लभते सुखं ।१५।

१४-३५—लाभ, कीर्ति, सत्कार, मिथ्या

लाभ व यशे मुले ज्वीगु, थःत च्वेतया मेपित
केतयगु इत्यादि थ्व हे छंम्ह कृष्ण बन्धु खः,
गुपिसं श्रमणपित विघ्न याई । थुजापि मारयात
असुरं त्याके फेमखु; जि थें जाम्ह सूरबीरम्हसिनं
हे जक त्याकि ।

एस मुज्जं परिहरे धिरत्थु इध जीवनं ।

संगामे मे मतं सेय्यो यं चे जीवे पराजितो ।१६।

१६—यदि जि थःगु विजय कलकी लिकाय्

माल धाःसा जि म्वाना च्वनागु छु सार जुल !
पराजित ज्वीका म्वाना च्वनेगु सिनं संप्रामे हे
सिना वनेगु भीनि !

पगालहा एत्थ न दिस्सन्ति एके समणब्राह्मण ।

तं च मग्गं न जानन्ति येन गच्छन्ति सुब्बता ।१७।

१७—छंम्ह सेनाया वशे लाःया निंतिं गुलिं

श्रमणब्राह्मणपिं शुद्ध शील व दृढ श्रद्धा दुपिं
खने मदु । हानं इमिसं बुद्धादि महापुरुषपिं वनीगु
लं नं मस्यू ।

(थुलि लिसः न्यनेवं मार निरुत्तर जुया

ल्याहाँ वन । अनंली भगवानं (बोधिसत्वं) क्रमशः
सुजातां ब्यूगु क्षीर भोजन भपा वैशाख पुन्ही
खुनु वंगलः सिमाके चतुरंगिणी प्रतिज्ञा* याना
फेतुना विज्यागु खना, पुनः मार आपलं सैन्यपिं

* ला, हि क्वे, नस गना वंसा फेतुनागु आसन
दने मखु धैगु विचारयात 'चतुरंगिणी आघट्टान=प्रतिज्ञा'
घाई ।

मुंका वल । थ्व बेलस वसपोलं थःगु मने दृढ
प्रतिज्ञा व संकल्प याना विज्यात । अकिं थथे
धाल) —

समन्ता धजिनि दिस्वा युत्तं मारं सवाहिनं ।

युद्धाय पञ्चगच्छामि मामं ठाना अचावयि ।१८।

१८—वाहन सहित अनेक सैन्यपिं वया
छ्वाख्यरं आक्रमण याना च्वन । थ्व जिगु
अपराजित आसन थ ज्वीमा, थनं जि च्यूत
थ मज्वीमा ।

यं ते तं नप्पसहति सेनं लोको सदेवको ।

तं ते पञ्जाय गच्छामि आमं पत्तं व अस्मना ।१९।

१९—गुपिं सैन्यतेत देव सहित लोक-
जनपिसं त्याके मफु, उपिं सैन्यतेत जि, थःगु
उगु प्रकारं त्याके कि गथे चाघःयात लोहंतं ।

(उपर्युक्त विचार निश्चय याना विज्याय्
धुंसेली वसपोलं ध्यान याना विज्यात । अन्तस
वसपोलं अन बुद्धत्व प्राप्त याना विज्यात । थुलि
ज्वी धुंसेली वसपोलं 'जि बुद्ध खः, आः जि
जनतापित थुगु रूपं उपकार याय' धका आज्ञा
जुया विज्यासे निम्न सिलः ब्वना विज्यात) —

वास कत्वान संकप्पं सति च सुप्पतिदितं ।

रट्टा रट्ट धिचरिस्सं सावके विनयं पुथु ॥२०॥

२०—मिथ्या संकल्प ब्याक मदेका भिगु
संकल्पयात वशे तथा. स्मृति बांलाक तथा पृथक्जन
श्रावकपित विनीत यासे देशं देशे चाःहिला ज्वी ।

ते अप्पमत्ता पहितत्ता मम सासन कारका ।

अकामस्स ते गमिस्सन्ति यत्थ गन्तव्वा न

सोचरे ॥२१॥

२१—अले इमिसं अप्रमादि जुया वीर्य्य
याई, जिगु शासनयात बांलाक पालन याई । थ्व
चर्या द्वारा इपिं कामना मदुगु निर्वाणे वनी ।
गुगु थासे ध्यान धाय्व शोक ज्वी मखु ॥

(भगवानं बुद्धत्व प्राप्त याना थः बुद्ध जुल धैगु घोषणा याना च्वंगु खना मारं धाल भो बुद्ध जिं छःपिन्त लित्तु लिना ज्वी तिनि । छंगु काय-वाकचित्ते भतिचा जक हो दत कि जिं छन्त विनाश याये तिनि' धका भगवान् बुद्ध ज्वी धुंका नं दच्छि तक लित्तु लिना जुल । थुगु प्रकारं पापि मारं भगवान्यात न्हेदँतक लित्तु लिना जुल । तर न्हेदँया भित्रे पापीमारं भगवान्या छुं हे छिद्र ल्वीके मफुसेंली थःथमंतुं कायल जुया थथे धाल) —

सत्तवस्सानि भगवन्तं अनुबन्धि पदा पदं ।
ओतारं नाधिगाच्छिस्सं सम्बुद्धस्स सतिमतो ॥२२॥

२२—न्हेदँ तक जिं भगवान्यात लित्तु लिना जुया, तथापि वसपोल स्मृतिवान् सम्यक्-सम्बुद्धयाके जिं छुं छगू हे छिद्र (=दोष) ल्वीके मफु ॥

मदेवणं व षासाणं वायसो अनुपरियगा ।
अपेत्य मुदु विन्देम अपि अस्सादना सिया ॥२३॥
अलद्धा तत्थ अस्सादं वायसेत्तो अपक्कमि ।
काको व सेलमासज्ज निब्बिजापेम गोतमं ॥२४॥

बी नु नु

ज्वी नु व कोकिल थें मन चङ्गा,
हयनु भगीरथजुं थें गङ्गा ।
स्वागतं यायत कुसुमाकरया
कोकिल हाली नव सुर पिकया;
न्यन कि व आनन्दित जुइ सकलें,
न्यन्यो मगा जुइ स्वर तायदतले । ज्वी नु०
घोर परिश्रम तुक तप याना
निज कुल निर्मित हल स्वर्गङ्गा;

२३-२४—गथे को छम्हस्यां दा ग्वारा थें च्वंगु तुयूगु लोहँ खना उकी छुं रस दैला, स्वाद दैला धैगु आशां रखें थुखें चाच्चीहिला त्वाथं काई, अथे हे जिं नं भगवान् बुद्धया छुं दोष ल्वीके फैला धका न्हेदँ तक अनेक छल छाम याना लित्तु लिना जुया । तर गथे कोखं लोहँती छुं रस काय मफया अन्तस लोहँ तोता बनी, अथे हे जिं नं वसपोलयात, छुं नं दोष ल्वीके मफया त्याग यानागु जुल ।

(उकिं भगवानं थथे आज्ञा जुया बिज्यात) —

तस्स सोक परे तस्स बीणा कच्छा अभस्सथ ।
ततो सो दुम्मनो यक्खो तत्थेवन्तर

धायथा'ति ॥२५॥

२५—अले व मारं थःगु कार्यस असफल जुसेंली मने बड़ो हे शोक यात । थःगु बोहले च्वंगु बीणा कुतु वंगु हे वं वा मचाल । थथे जुसेंली व पापीमार दुमुखी जुया अनसं अन्तर धान जुया वन ।

पधान सुत्तं निद्वितं ॥

प्रधान सूत्र समाप्त जुल ॥

—श्री रत्नध्वज जोशी

हित जगया जुल गुगुलीं याना,
तरे जुया वन पातकि नाना । ज्वी नु०
झीगु थव विद्योपार्जन ज्यां नं
झी जीवन-पथ उज्वल यायां—
जगया कं दुगु लँय तुफि संका
बीनुनु पासा १ ! मणि-मत च्याका । ज्वी नु०

१त्रि-पद्म-विद्याश्रमया छात्रगणया निर्मित रचित ।

महा चीनयात्रा

१०७०

—स्थवीर धम्मालोक

[गतांक लिपा]

(२) किण्डोल विहारे

१६६७ साले काय नं व्वना लहासां नेपाः वया नेपाले गृहस्थी छें च्वनेगु इच्छा मदुगुलिं पिला खुला छें च्वना काय् व जि व निह्न स्वयम्भूया क्वे किण्डोल विहारे च्वँ वँना चिकिधिकःह्न काय् छह्न मांया मां अजिह्न सिथाय् मचांनिसें अन च्वना च्वंगुलिं अन हे ।

किण्डोल विहार दय्का च्वंगु सिहे मधः-नि अथे जूसां नं थह्न नं फुफुगु सिपुतिं सीगु आदि याना च्वंच्वना गजरत्न छह्न निहत्थं सीघल जोगवीरसिं साहुया कापः थायगु कार्खानाय् कापः था वनिगु । जि छह्नसिया निहत्थं अष्ट सहसिका प्रज्ञापारमिता पाठ याना च्वं च्वनेगु । दच्छि ति दुबले अन द्यो पालाः तयातह्न थयमीयाह्न बडे छह्न अतिसारया रोगं सित । विरामिया उपरे गजरत्नं यागु सेवा लरतरपिसं याय्त थाकुइ । अपाय्चो दुर्गन्धगु मल मूत्र सफा याना घः हे मचास्य अजाःगु छाँतं विरामीयात सेवा याना च्वंगु खना जिगु मने ध्व याके थुलि ज्ञान थुलि साहस अन वनारसेविद्या व्वना मवःगु जूसा गुबले दइ धयागु बल । थुलि जक मखु योगु वखते योगु ज्या व्व, ह्याः धाय्गु चाला मदु ।

किण्डोल विहारे द्यो पालाः मदुगुलिं नम बुद्धाय् च्वं च्वंह्न खोपयाह्न मंजु हर्ष हया द्यो पालाः याना तया वया । गुरु दुप्पायाह्न “सेराप धोज्य” धयाह्न लामा स्वयम्भू ल्होनेत दुप्पाया-पिस दां बिया छ्या हया तःह्न दुप्पाय् ल्याहाँ मवंस्य नेपाले, किरुपे, कुटि, हलंब्वी, चाचाहिला न्युनि व्रत धयागु छन्हु “सुचि” धका छछा जक

नया च्वनेगु, कन्हे खुनु द्यो तुयू मजु वं दना “द्वम्वा” काय् धयागु शील प्रार्थना याना उखुनु चच्छि निहच्छिया भित्रे करुणामययात त्रिकाल पूजा याना म्हुतुई बुया वःगु ई समेत घुतके मछ्वस्य ल्होया निराहार च्वना सुलिस्य नं वाय् मज्युगु व्रत चले याना च्वंह्न लामाया शिष्य जूया निमित्तं किण्डोल विहारे वसेलि वहे न्युनि व्रत चले याना अष्टमी पुन्ही आमाई पत्तिकं पर्व पर्वकाले न्युनि च्वना मेपित नं तया ज्या चले याना च्व च्वं दच्छि दया बिते जुया वन ।

(३) राहुलजी नाप ।

उगु हे समये जि नं व हे न्युनिव्रतया ज्याय् हे लगे जुया च्वं च्वना । दुप्पारमुचि “सेराप धोजे” लामा नं नेपाले वया खास्तिस च्वं च्वन । उगु समये राहुल सांक्रत्यायन हिन्दु साधु जुया शिवरात्रिया मेलाय् नेपा वया लहासा वनेगु इच्छा याना लहासा वनिपिं सुं दुला धका खास्ती वना माः जुया च्वंवले वहे सेराप धोजे लामा नापलात । वहे लामायाके थःगु इच्छा दुगु खँ न्यंकुस्यंलि व लामां “श्याकार पण्डित” हिन्दुस्तानि साधु सःस्युम्ह हे खः धका ह्यसिका ज्यू जि लहासा छ्या बी धका वयात वचन बिल । व हे लामा नाप नाप जुया च्वन । शिवरात्रि फुना लच्छि दय धुंकल, मेलाया समय फुना हिन्दुस्तान यापि मनूत हिन्दुस्ताने हे छ्यात्त पुलीसं मालामाला छ्या च्वन । राहुलजीयात नका त्वंका लामां पित मछ्वस्य तया तल । छको व लामायात

किण्डोल विहारे निमंत्रण याना न्यूनि व्रत तयगु
धका दातापिसं सःता किण्डोल विहारे वय
माःगुलिं लामां राहुलजीयात नं नापं व्वना हल ।
किण्डोल विहारे थ्यसेली राहुलजी जिं नाप लात ।

राहुलजी नाप लासेली बहनी अनयागु
हाल फुकं जिं सिल । न्हांपां वस्पोलया नां
“रामोदर बाबा” राहुलजी धका जिं मस्यू । स्वन्हु
प्यन्हु नाप च्वने धुंसेली वया मने तथा वःगु-नेपालं
ल्हासा वना ल्हासे च्वंगु “कंग्यूर” “तंग्यूर”
धयागु बौद्ध ग्रन्थ दक्क मुना हया नालंदा
विश्वविद्यालय दयका अन तयगु आदि छु खः
व फुक खँ जितः कन । उलि जुसैलि जिगु
मने थ्वला भिंगु हे मती तथा, वःम्ह खः
धयागु वन । थ्वयात ला झीसं फुगु चाःगु
तहलसेवा याय्माःम्ह हे खः धयागु नं मने
वया माःगु चाकरी याना हे च्वना । छगु
वस्पोलयात थुजागु दुःख दु कि पुलिसं माला
ल्हासा वने मखंक हिन्दूस्ताने लिं छया बीगु
महाभय । उकिं पिनेयापिं मनूत सुं हे नाप
लाके मते नाप लाय मखु धका च्वं च्वन ।
धयां गुबलेजीगु माला माला नाप लाः वइगु ।
लामा धासा किण्डोल विहारं लां लां हे वने
मफइ थें च्वंगु ज्या दया च्वन । वया थःगु
कार्य फुकं ध्वंस ज्वीन धका महाभय कया
जितः “ थ्व लामा मवंतलय गन च्वना रक्षाज्वी”
धका निहर्त्थ थ्वहे खँ ल्हाइगु ।

छन्हु वयात मेगु हे थाय् छकू स्वया
मेथाय् हे व्वीं छथाय् तथा, निं निंको भोजन
सुथे व निहने गजरत्न वना नकः त्वंकः वनिगु
निम्हस्या छु छु खँ ल्हाइगु जिं मस्यू । बाछि
नोन्हु दुबले राहुलजीया छथासँ जक च्वंगुलिं
मनयात उदास जुया ज्वर हे वल । लिपा

जितः सःता धाल—जितःथद्य तथा तलसा
याकनं हेसिना वनी, लामा गुबले वनिगु
खः. मुख्य पाखें थ्व छकः बांलाक न्यना
व्यू । अले जिं लामायाके न्यनां वनेगु
थेकाना थुबले हे धका लिसः मब्यू । वंसा
गुख्य पाखें वनेगु धका न्यना बले “ख्व”
धयागु निगः हव्ना स्वया हेलंबु पाखें वनेगु
धका धाल ।

व हे खँ ज्वना राहुलजीया थाय् धाः
वनाबले ख्वाः खिउँस्य च्वंका क्वच्छुना अपशोच
यात । व खना जिगु मन नं गरख्येस्य च्वना
वल । अन अले जिगु मने वःगु खँ जिं धया—
“छःपिन्त थन साप तकलिफ्र जूसा हेलंब्वी
गरम नं मजू अन जिं मनू म्हस्यूपिं नं दु,
लामा उखे पाखें हे वने धाल, उकिं आ झी
वना च्वने” अले वसपोलं “थन ला जितः
साप मुसकिल जुल, वरु अन हे हेलंबु वना
लामा मवःतलय अन हे च्वने ।” धका धाल
वयागु दुखया खँ खँबले लँया लागि फुगु
उपकार याहे याय्माः धयागु मने वया वयात
हेलंबु व्वना यंकेगु विचार लगे जुल । निन्हुति
दुबले वयात हेलंबु व्वना यंका । लेँ सुन्दरीजल
थ्यंबले लाकाम पुना न्यासि हे वने मजीक
फेाँगाना नं फेाँ तज्यना हि झो झो वल ।
व घालं याना तुति खूकाःगु खना सुन्दरीजले
पसःछगूया क्वेसं फेतुना । “आ थनं गथ्य पर्वत
गया वनेगु ” धयागु मती वया सुं मनू
दुसा कुब्बोका यंके मालि धका पसले वना
स्वः वनाबले दैवसंयोग अन पसले साप बलाम्ह
तःधिकम्ह तामांग छम्ह च्वना च्वन । वयाके छं
मनू छम्ह कुबिया हेलंबु तक तथा बी फुला
धका न्यना बले गुलि ज्याला बी धका धाल ।
छं गुलि क्राय् धका धयाबले नया निह छतका

काय धाल । अथ्य जूसा नु धका जि धया । कुबोम्ह मनु गन दु धका न्यन । क्वे दु धका धया । स्वे धका धाल नु धका क्यने व्वना हया । वया स्वत, अपाय्धिकःम्ह राहुलजीयात कुबिया स्वत वं धोक ज्याला बियागुलि नही मधास्य ज्यू जि कुबिया यंके धाल । वया नं खुशी शी नं खुशी, निम्हसियां खुशी जुल । अथ्यसा छंगु दोक दिक कया हकि हुँ धयाबले दोके तया कुब्बी फइमखु, सिपु छपुती निप्वाः प्वाः खना उकीखिपः तया कुबूसा जक कुब्बी फइ—यंके फइ धाल । अथ्य जूसा छं दयकः हुँ धका छया ६।१० बजेती जुल वया सिपू दयकः वना च्वंतले जिमि दुरु बजि न्याना अन हे च्वना नया । नयनं सिधल वया ज्या फुक सिध-यका वनेत वल । ११ बजे ती जूबले कुब्बीका सुन्दरीजलं थाहाँ वना तनाँ मायाँ पसः धयाथाय् संघ्याइले ध्यन अन जा थुया भरियायात नं नका, जिमि नं नया । अन चच्छि यना कन्हेखुनु न्हापानं दना वना, मेथाय् छेँ छथाय् बाय् च्वना । कन्हेखुनु नं न्हापानं हे दना वना ६।१०

बजे तारक्यशां धयाथाय् धमदूर धयाम्ह हेल्बुया सें छम्हसिथाय् ध्यन । अन व कुबुया वःम्ह सेंयात धन्यवाद बिया वयात माःगु ज्याला बिया मेगु छतका दां नं बकसिस बियाबले सें खुसी जुया ल्याहाँ वन । अन नय्नी धुंका धमदूरयात राहुलजीया हाल फुकं कना सेराप्-धोर्ज लामा मवःतले थ्व ग्याकार पण्डितयात छं नका त्वंका तया ति । छुं जुया लामा मवःसा छहे वना जूसां “न्यालाम्” धयागु कुटीतक वना तया थकि, लामा वःसा छ वने म्वा, धया वयात जिम्मा बिया अनं कन्हेखुनु जि ल्याहाँ वया लेँ वया च्वना बले बिचे छाक सेराप्-धोर्ज लामाबा “अनित” व वया च्योत नं हेल्बु वनेत वया च्वंगु लेँ नाप छाल । ग्यकार पण्डित हेल्बु तया थकागु दु, बांलाक बिचा-याना व्वना यंकि धका धया जि थुखे वया इपिं एखे वन । कन्हेखुनु किण्डोल विहार ध्यन । लामायात हाल फुकं कना, अनं एखेयागु खँ राहुलजी हे स्यू ।

क्रमशः

त्याग

—कुमारी गायत्री उपासिका

“सु ?”

“जि भन्ते !” नम्र स्वरं उपासिकां धाल ।

“छ थुइले थन गथे उपासिका ? सूर्यया

अन्तिम किरण पृथ्वीं विदा कया च्वं च्वन ।

झंगःत थःथःगु बासे ल्याहाँ वना च्वं च्वन ।

रजनी थःगु सिंहासने विराजमान ज्वीत थीक

याना च्वं च्वन, हानं छ थन थ्व कठिन पर्वत-

शिखरे हैरानम्ह थें दना च्वन । थुइले छ थन

वयत छु ज्या दु ?”

“ज्या जा छुं मद्दु भन्ते ! छेँ-बु, थःथिति त्यागयाना प्रकृतिया मुले बास माला च्वना, माला च्व च्वं थुखे पाखे ला वल ।”

“थौं गजोगु खँ लहाना च्वं च्वना उपासिका ! छेँ-बु, थःथिति त्यागयाना, भ्वाथःगु वसतं पुना वास माला च्वना ?”

“खः भन्ते ! संसार पीड़ा व दुःखया मिस च्याना च्वं च्वन । अन मृत्यु, शोक, भय, रोग आदि थ्वहे फुक जक जि खना च्वना ।

मनूत राग, द्वेष, कलह, क्रोध आदिया आवरणं
 आवृत जुया च्वन । संसारे हाहाकार मचे जुया
 च्वन । मि छोया च्वन । जन-समूहया कड़ा
 शब्दं हृदययात आघात याना च्वन । भन्ते !
 थजोगु नीरस तथा पीडित संसारयात तोता
 शान्तियात मा मां प्रकृति-मांया मुले वया । मांनं
 थः मचा तयत गुबलें हे तिरस्कार याई मखु ।
 भन्ते ! गुम्ह वया ममतामयी मुले वई, वं वेत
 न्हाबले नं रक्षा याई । व मांनं हे जितनं रक्षा
 याई, जिके पूर्ण विश्वास दु ।”

“छंगु विचार उच्च खः, छ आदर्श युक्तम्ह
 खः, तर संसारया दुःखं विसिवनेत सोया
 च्वन, श्वयात कायरता धाई उपासिका ! छ दुःखं
 बचेजुया शान्ति या खोजे उखे थुखे व्वाँय जुया
 च्वं च्वन, श्व छगू भूल खः । मनयात थःह्वं
 हे दयकूसा दई, सुइगुं शरणे वनां दई मखु ।
 श्व संसार हे जा छगू परीक्षा खः तथा श्व
 कड़ा परीक्षां सफल जुइत कड़ा परिश्रम माः ।
 गुगु श्व अग्निस तपे मज्जुई उगु गथे चमके
 जुई ? संसारे पले स्वाँ थें च्वनेगु हे जा योग
 खः । छं संसारया दुःख, कष्ट आदियात
 मदयका छोयत प्रयत्न या, थः नं उगु दुःखं मुक्त
 जुइगु ख । छं संसारे अज्ञानी मनूतयत ज्ञानया
 मत क्यं, छ नं अन्धकारं मुक्त जु । भगवानं

आज्ञा दयका विज्यात “सतत ध्यानया अभ्यास
 याइम्ह, न्हाबलें हृद पराक्रमी धीर मनुष्यं हे
 परम पद निर्वाण यात प्राप्त याना काई वा वैत
 हे प्राप्त जुई ।”

गुम्ह उद्योगी खः, सचेत खः, भिगु ज्या
 याइम्ह खः तथा विचायाना ज्या याइम्ह खः ।
 अथे हे संयमी खः, अप्रमादी खः उम्हसिया यश
 बढे जुइ ।

श्व प्रतिक्षण अनुभव जुइगु दुःखया
 अन्त विचारवान जुया, सदाचारी जुया चित्तया
 एकाग्रताया सम्पादन याना हे जक याय्फु ।

तथागतं आज्ञा जुया विज्यात—“थःत
 थःहे जः(मत) जु, थःगु हे शरणे हुँ, मेपिनिगु
 शरणे मखु । थःत थह्वं बांलाक म्हसीकेत न्हा
 बले नं प्रयत्नशील जु ।”

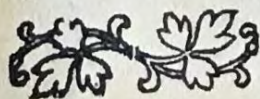
छ थें जाम्ह विचारवान मयजुपिसं थुकथं
 उखे थुखे जुया च्वनेगु बांमला उपासिका ! शान्ति
 थःगु हे मने दुने दु हानं व थुगु संसारे च्वना
 नं प्राप्त याना काय्फु । वि स्यूवनेत प्रयत्न याय्
 मते, संसारयात हे तथागतया शिक्षाया अनुकूल
 दयकेत प्रयास या । थुगु कर्म-क्षेत्रे सक्रिय तथा
 सतर्क ज्या यायां ‘अहं’ यात मदयका छ, श्व
 हे सच्चा त्याग खः ।

+ + + +

कामना

—श्री पूर्ण ‘पथिक’

मानस-कलमष निशा मदयका
 तृष्णा मोह सुपाँय दक चीका ।
 भक्ति-भानुया किचलं खयका
 प्रभो, ब्यु मन-नभ उज्वल ज्वीका ।

सम्पादकीय

स्वांया पुन्ही

पुन्ही ला झिनिगुलि उत्थे खः— न्हागु पुन्हीले खोसां आकाशे चन्द्रमा चाकलाना च्वनी । तर थ्व स्वांया पुन्ही (वैशाख पुन्ही)या छगू मेगु नं विशेषता दु । थुखुनु गथे आकाशे पूर्णह्य चन्द्रमा लुल, चन्द्रमाया चुलं चू लागु पृथ्वीया छगू भाग जहाँ थित (उज्वल जुल) अथे हे शाक्यवंशी शुद्धोदनया कुले नं मेह्य छह्य चन्द्रमा लुल । थ्व थनि २५७२६ व छन्हु न्हापायागु खँ खः, गुह्यसिया जोह्य मेह्य चन्द्रमा थरँ तकं नं मल्लनि । थुखुन्हु जुजु शुद्धोदनया कुल उज्वल जुल । थ्व चन्द्रमाया नां च्वन गौतम । थ्वयां ३५६लिपा थ्व हे गौतमं थ्व हे पुन्ही खुनु मेह्य अक्षय धर्मह्य चन्द्रमा लुइका विज्यात । थ्व चन्द्रमायात 'बोधि ज्ञान' धाई । थुखुन्हुनिसे गौतम, गौतम बुद्ध जुल । थ्व चन्द्रमां याना सम्पूर्ण भारत उज्वल जुल । लंका, बर्मा, चीन, जापोन, श्याम आदि तकं नं थ्वैगु उज्वल किरण (जः) ध्यन ।

२५७२६ न्हापा लूगु चन्द्रमा ला यथा समये अर्थात् २४६२६ व छन्हु न्हापा थ्वहे पुन्ही खुनु अस्त जुया वन, तर २५३७ ६ न्हापा गौतम बुद्धया प्रयासं गुगु चन्द्रमा मानव समाज

यात प्राप्त जुल, एकीया अमृतमय किरणं अनेक जिज्ञासुपिनि हृदयदाहयात शान्त व सुशीतल याना बिल । अतएव मानव समाजं थ्व पुन्हीयात दैय दसं समारोह पूर्वक माने याना च्वनेगु स्वाभाविक हे खः ।

मानव विवेकशील प्राणी खः । एके गुगु आल्हादकारी वस्तु खन वा गुगुलि याना थःपित छकः न्हापा भि जुइ धुंकल धासा एकीया विषये छुं मयासे, छुं मधासे, छुं मब्यूसे चेष्टा गून्यह्य थें जुया च्वने व मसः । मनं जुइमा, वचनं जुइमा बा कर्म जुइमा, आपाह्य कृतज्ञता वं अवश्य प्रकट याई । थ्व वैशाख पुन्हीया दिने नं विशेष याना बौद्ध

जन द्वारा गुगु समारोह जुई, गुगु उत्सव जुई व नं थुगु हे कारणं । ख ला तथागतयात झीगु स्वां, सिन्हः, जाकि व वचनावलिया छुं प्रयोजन दुगु मखु । तथापि जब वसपोल्या उपदेशानुसार शुद्ध

थनिनिसे बुद्ध सम्बत् २४९३ वयन ।

स्वांया पुन्ही सकल प्राणीया
लागी शुभ मङ्गलप्रद जुइमा ।

धर्माचरणद्वारा वसपोल्यात ल्वेक पूजा याय् मफै अथे जूसां तवि थःगु मने धार्सा वसपोल्या प्रति सद्भाव जाया वै च्वनी, अले मेगु छुं उपाय मखना मानवं वहे स्वां, सिन्हः, जाकि व वचनावलिया भर का वनी, गुगुया अनुकरण शुद्ध हृदयह्य छह्य अदनां नं सद्भाव पूर्वक याय् फु, हानं छह्य आडम्बरीं लोकया मिखाय् धुलं छुकेगु उद्देश्यं नं याय् फु ।

“धर्मोदय पुस्तकालय” या

लागी बिया दीगु सफूया
नामावलि

- १। मानव समाज
- २। सोने की ढाल
- ३। दर्शन-दिग्दर्शन
- ४। बौद्ध दर्शन
- ५। अनाथ
- ६। तीन नाटक
- ७। तुम्हारी क्षय
- ८। आज की समस्यायें
- ९। तिब्बत में बौद्ध धर्म
- १०। जीने के लिये
- ११। किन्नर देश में
- १२। वैज्ञानिक भौतिकवाद
- १३। सिंह सेनापति
- १४। मेरी जीवनयात्रा
- १५। दाखुंदा
- १६। हिन्दी काव्यधारा
- १७। सोवियत मध्य एसिया
- १८। शैतान की आँख
- १९। सतमी के बच्चे
- २०। बोलगा से गंगा
- २१। जय गौधेय
- २२। इस्लामधर्म की रूपरेखा
- २३। विस्मृति के गर्भ में
- २४। बाईसवीं सदी
- २५। मेरी यूरोप यात्रा

२६। भागो नहीं दुनियाको बदलो

२७। प्रमाण वार्तिकम्

थुगु हे प्रकारं झी भाजु मैजुपिसं नं
ग्वाहाली याना दी धैगु पूर्ण आशा दु ।

अन्तरध्वनि—लेखक श्री हृदय,

प्रकाशक श्री चित्तधर उपासक, मूल्य १।)

श्व मुक्तक कविता संग्रह खः । थुके वियोगी कवियागु रचना हे आपा । “स्वकुब्या खुकु हाकगु नभे पिलिक इमा खन्य दै हितु थें”, “झी निह्व न्हापा थें हानं ज्वी तिनिला संयोग गनं ?” आदि पंक्ति कविया वासस्थलया संकीर्णता व विवश अवस्था विशेषया संकेत बांलाक या । लेखकया श्व देश, काल, अवस्थायागु परिचय मन्त कि ब्वनेवले याकनं खँ मथुइ यः । रचना गुलिं बांला गुलिं साधारण ।

आंखा—श्व नेपाली विद्यार्थीवर्गया

लागी नेपालया छगू प्रमुख पब्लिक स्कूल “शान्ति निकुञ्ज विद्यालय” पिहाँ वया च्वंगु मासिक पत्र खः । विद्यार्थीवर्गया रचनायात विशेष रूपं थाय् बिया तःगु दु । श्व भिंगु खँ खः । शिक्षक पिनिगु नं छगू निगू खयले दुगु लेख च्वों, च्वने नं माः ।

छगू पत्र संचालनया लागी अत्यावश्यकगु सामानत सकतां चू लाना वन धासा श्व नेपाली विद्यार्थीवर्गया लागी कल्याण मार्गया मत थें ज्वी फु । अस्तु ।

सभायात चन्दा

श्री पुण्यधन शाक्य	१०)
„ लालधन शाक्य	१०)
„ छत्रवहादुर	६)
„ तेजराज	५)
„ तेजवहादुर	२)
„ कृष्णवहादुर	१)
„ लालवहादुर उपासक	३)
„ भजोकृष्ण तमोट	२)
„ पूर्णमान उपासक	१)
„ सिंहराज धंगु	१)
श्रीमती शुभलक्ष्मी शाक्य उपासिका	६)
„ धर्मप्रभा	५)
„ रत्नतारा	२॥)
„ विष्णुमाया	१)
„ जगतकुमारी	२)
„ अष्टमाया	॥)
„ तेजमाया	॥)
„ पूर्णकुमारी उपासिका	१)

निवेदन

श्व वैशाख अंक सुसज्जित विशेषांकया रूपं पिहाँ वै धैगु निवेदन वंगु चिल्लयागु अंके

यानागु खः । तर अनेक कारणवश मनं खना थें बांलाके मखन । खराचियागु गति स्वया कावलेयागु गति हे भि धैगु बाखं नं लुमंके माल । पृष्ठ ३२ जक जुल, व नं रु० २५) सहायक चन्दा थुगु अंकयात तक वया च्वंगु दुगुलि जक । लोलोगु लेख नं इले मथ्यन । थ्यनाच्च्वंगु हे नं मन्छन ।

श्व हे वैशाख पुन्हिसंनिसें कालिम्पोंगे नं धर्मोदय सभाया न्हूगु छेम सार्वजनिक 'पुस्तकालय' छगू खुले ज्वीगु दु । पुस्तकालयया उपयोगिताया विषये वया च्वंगु लेख नं थुगु अंके मन्छंगुलि आगामी (वैगु) अंके पिहाँ वै । शिक्षाप्रेमी सज्जनवर्ग पुस्तकालयया लागि गुकथं जिल उकथं सहायता विया दी धैगु आशा दु ।

भूल सुधार

संख्या १८, कभर पृष्ठ ४-या २ कालमे चन्दादाता श्री चित्त रत्न तुलाधर ५) ज्वी मागुली भूलं श्री चित्तधर तुलाधर ५) जू वंगु दु । संख्या १६ या 'अन्धानुकरण' लेखे (Is it true) ज्वीमा थाय् (It is tree) जू वन ।

निधामं भिका व्यना दी माल ।

थुगु अंके पृष्ठ ४ वृद्धि यायया निर्मित सहायक चन्दा ।

स्वर्गीय साहु द्रव्यधर तुलाधरया नामं २५)रु०

फरानिन्द्रल

वज्राचार्य